

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Vliv atraktivity na přisuzování osobnostních
vlastností a na status jedince**

Kateřina Babničová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**Vliv atraktivity na přisuzování osobnostních
vlastností a na status jedince**

Kateřina Babničová

Vedoucí práce:

RNDr. Vladimír Blažek, CSc.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala RNDr. Vladimíru Blažkovi, CSc. za jeho cenné rady a připomínky, veškerý věnovaný čas a vlídný přístup při vedení mé bakalářské práce.

Mé poděkování patří rovněž všem, kteří se jakýmkoli způsobem podíleli na výzkumu k této práci.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 POHLED DO HISTORIE.....	3
3 „HYPOTÉZA PRAVDIVÉHO JÁDRA“	7
4 „MODEL VZTAHU VLASTNOSTI A VZHLEDU“	9
5 ATRAKTIVITA: FAKTOR OVLIVŇUJÍCÍ PŘISUZOVANÉ VLASTNOSTI	11
5.1 Vymezení pojmu atraktivita.....	11
5.1.1 Mezikulturní shoda v hodnocení atraktivity.....	13
5.2 Atraktivita z pohledu evolučních psychologů; adaptační funkce krásy.....	14
5.2.1 Symetrie obličeje	14
5.2.2 Průměrovost	15
5.2.3 Pohlavně dimorfní znaky, juvenilita	16
6 POSUZOVÁNÍ A HODNOCENÍ OSOBNOSTI NA ZÁKLADĚ ATRAKTIVITY	18
6.1 Stereotypizace fyzické atraktivity.....	19
6.1.1 Stereotypy ve vnímání atraktivity: vlastnosti připisované atraktivním (neatraktivním) jedincům	19
6.2 Když se krásné stává dobrým.....	21
7 VLIV STEREOTYPNĚ PŘIPISOVANÝCH VLASTNOSTÍ VE VZTAHU K UTVÁŘENÍ STATUSU JEDINCE.....	23
7.1 Společenský status.....	23

7.2 Atraktivita jako determinant postavení ve společnosti	24
7.3 Atraktivita jako statusová charakteristika	27
8 VLASTNÍ VÝZKUM	30
8.1 Cíle a hypotézy výzkumu.....	30
8.2 Materiál a metody výzkumu	30
8.2.1 Účastníci.....	30
8.2.2 Získávání a manipulace s materiálem	31
8.2.3 Etika.....	31
8.2.4 Výzkumný proces	32
8.2.4.1 První fáze výzkumu.....	32
8.2.4.2 Hlavní výzkumná část	32
8.2.5 Zpracování výsledků - statistika.....	34
8.3 Výsledky.....	34
8.4 Diskuse	37
9 ZÁVĚR	41
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
11 RESUME	54
12 PŘÍLOHY	55
12.1 Obrázky	55
12.2 Grafy	59
12.2.1 Hodnocení mužů muži.....	59
12.2.2 Hodnocení mužů ženami.....	65
12.2.3 Hodnocení žen ženami.....	71
12.2.4 Hodnocení žen muži.....	77

12.3 Tabulky	83
12.3.1 Tabulky výsledků průměrného hodnocení atraktivity	83
12.3.2 Kontingenční tabulky	84
12.3.2.1 Vhodnost/nevhodnost povolání: Muži.....	84
12.3.2.2 Vhodnost/nevhodnost povolání: Ženy	87
12.3.2.3 Rozdíl mezi hodnotiteli	90

1 ÚVOD

„To je na tobě vidět“. Pouhým vyřčením těchto slov jasně a stručně potvrzujeme existenci všeobecného přesvědčení o úzkém vztahu mezi vzhledem člověka a jeho vnitřními charakteristikami. Netřeba zdůrazňovat, že posuzování osobnosti člověka může ovlivňovat více faktorů. Cílem této práce je však zaměřit se na jeden z nich, a sice na atraktivitu jedince. Ačkoli by se na první pohled mohl zdát zájem o atraktivitu povrchní, tato práce ukazuje, že je naopak velmi důležitou charakteristikou, která v lidském životě hraje významnou roli. Přesvědčení, že atraktivita má vztah k vlastnostem člověka totiž doprovází všechny společenské interakce a ovlivňuje první dojmy, které si o druhých vytváříme.

První oddíl práce poskytuje stručný historický exkurz do problematiky vztahu vzhledu člověka a jeho vlastností. Druhý oddíl představuje tzv. „hypotézu pravdivého jádra“ a některé osobnostní vlastnosti, které z tváře člověka dokážeme s určitou přesností odhadnout. Následně je nastíněn model popisující a vysvětlující, jak vztah mezi vzhledem a našimi vlastnostmi může vzniknout.

Samostatná kapitola je poté věnována vymezení pojmu atraktivita. Tento oddíl se zabývá pojetím atraktivity především jako evolučně preferovaného znaku, jehož některé jednotlivé rysy jsou za atraktivní považovány mezikulturně. V souvislosti s tím je pozornost zaměřena především na rysy obličeje.

Další kapitola se již soustředí na fyzickou atraktivitu jako stereotypně vnímanou fyzickou vlastnost mající vliv na přisuzování osobnostních vlastností a schopností atraktivním a neatraktivním jedincům. Pozornost je věnována také tomu, jaké konkrétní vlastnosti a schopnosti jsou jedincům na základě atraktivity přisuzovány, a na to, zda má tento fyzický atribut člověka k jeho psychickým vlastnostem opravdu vztah nebo zda se mezi nimi může vztah vytvořit.

Poslední kapitola pak náleží důsledkům, jaký má stereotypní uvažování spojené s atraktivitou vliv na společenské postavení jedince. V této části je nejprve vymezen pojem společenský status, poté je představeno několik případů, ve kterých atraktivita může působit jako determinant tohoto postavení, a na závěr je nastíněna atraktivita jako statusová charakteristika zvýhodňující či diskriminující jedince v závislosti na jeho atraktivitě.

Cílem práce je přiblížit fenomén atraktivity se zaměřením na atraktivitu obličeje a nastínit její vliv jednak na stereotypní přisuzování osobnostních vlastností atraktivním (neatraktivním) jedincům, a jednak její vliv na utváření statusu člověka ve společnosti. Zároveň je zde prezentována vlastní studie, která testovala hypotézu o existenci přisuzování povolání s vyšším společenským statusem atraktivnějším jedincům a vliv pohlaví na tyto soudy.

2 POHLED DO HISTORIE

Zájem o vztah mezi vzhledem a lidskými vlastnostmi provází lidstvo nejspíše odedávna. Dlouho před tím, než se vůbec objevila jakákoli věda zkoumající tento vztah, se lidé pokoušeli ze svých tváří číst radost, smutek, nadšení, lásku i bolest. Různé tvary a délky nosu, šilhavé, malé nebo velké oči, velké uši, či hrby na zádech, byly kvalitativně zhodnocovány, blahořečeny i zapovídaný v lidových příslovích (Mantegazza 1899:2). Počátky vědecktějšího přístupu - neboli vznik fyziognomie - se datuje do dob řeckých filozofů. Za autora koncepce zvané fyziognomie bývá, ačkoli možná neprávem, považován Aristoteles (Matiegka 1913:21), vedle kterého se duší, tělem a jejich vztahem zabývali i jiní velcí řečtí myslitelé, jako například Platon, Socrates nebo Hippokrates (Pivoňková 2009:19-20).

Fyziognomie byla vědou, která se snažila vlastnosti člověka odvozovat v souvislosti s etnicitou, pohlavím, prožívanými emocemi či fyziognomií zvířat (Pivoňková 2009:21-22). V lidských tvářích a výrazných fyzických vlastnostech (tvaru nosu, mohutnosti těla) byla například nacházena paralela s tvářemi a proporcemi zvířat (s koňmi, slepicemi, kozami nebo psy), kdy kupříkladu široká hrud' a silná záda připomínající lva byla spojována s velkou kuráží (Mantegazza 1899:5-9). Zájem o tento přístup a přesvědčení o jeho správnosti se těšilo přízni a rozvíjelo se po celý středověk a další staletí, až dospělo do doby svého největšího rozmachu, do doby osvícenství.

Svou popularitu získala fyziognomie v pozdním 18. století zejména díky teologovi Johannu Kasparovi Lavaterovi (1741 – 1801) a jeho čtyřdílné knize *Fyziognomické fragmenty* údajně prezentující tuto „vědu“ (Hunt 2000:104). Lavater zastával názor, že vztah mezi povahou a zevněškem lze vysvětlit tím, že na sebe tělo a duše navzájem působí, přičemž ve schopnosti usuzovat na povahu lidí dle zevněšku viděl obecnou lidskou schopnost, kterou je ovšem třeba trénovat a rozvíjet (Matiegka 1913:24).

Ve spojení s fyziognomií existovaly i jiné přístupy zabývající se výkladem osobnosti. Například chiromantie (umění předpovídat z ruky), nebo metoposkopie, která s pomocí astronomie usuzovala na povahu člověka dle vrásek na čele (Pivoňková 2009:26). Každá z vrásek se vztahovala k jedné z planet, které lidé tehdy znali (například čára Jupiterova značila opatrnost). U nás se metoposkopií zabýval Tadeáš Hájek z Hájku (1525 – 1600), který ve své metoposkopii usuzoval z vrásek nejen na povahu člověka, ale také na jeho budoucnost - například smrt špatného člověka oběšením (Hájek z Hájku 1937).

Další významnou koncepcí příbuznou fyziognomii byla Gallova frenologie o tvaru lebky. Franz Joseph Gall (1758 – 1828), na rozdíl od Lavaterovy fyziognomiky, podle které duše působí na zevní tvary, vycházel z názoru, že vnější tvary jsou podmíněny psychickými vlastnostmi a schopnostmi (Matiegka 1913:50). Gall při svém bádání srovnával hlavy stovek pacientů, svých přátel, lidí různého nadání a vzdělání, navštěvoval třídy nejvyšší i nejnižší, vězení, ústavy pro choromyslné a další. Výsledkem jeho bádání byla identifikace 27-mi oblastí mozku (např. oblast zamilovanosti, laskavosti nebo bojovnosti), ve kterých měly být uloženy specifické vlastnosti člověka, přičemž pokud byla tato oblast na lebce vyvýšena, znamenalo to, že je tato vlastnost u člověka více vyvinuta (Hunt 2000:105).

Vlivnou tezí tohoto období byla také Lombrosova představa o typických rysech zločince. Cesare Lombroso (1836-1909), italský kriminolog a sociální darwinista, svou antropologii zločince a génia formuloval pod vlivem evoluční teorie. Podle něho se zločinci měli rozpoznat na základě řady atavistických fyzických i psychických znaků. Identifikoval *Homo criminalis*, neboli „rozené zločince“, kteří se měli vyznačovat například menší lebkou, užším čelem, velkou mandibulou a lícními kostmi, orlím nosem, či necitlivostí k bolesti, menší inteligencí, neschopností se červenat apod. Jeho koncepce měla vliv také v oblasti kriminalistiky. Tak zvaní „rození zločinci“ obvykle slýchávali mnohem

přísnější tresty za své činy než pachatelé, kteří se těmito znaky nevyznačovali. (Matiegka 1913:81-87)

Neopomenutelnou osobností v otázce vztahu mezi lidskými schopnostmi a fyzickým vzhledem je anglický vědec Francis Galton (1822-1911). Jeho pole působnosti sahalo do mnoha různých oborů. Zabýval se meteorologií, geografii, matematikou, statistikou, antropologií, psychologií, a také je považován za zakladatele nechvalně proslulé eugeniky. Na úrovni poznávání vlastností člověka z jeho zevnějšku se zabýval korelací fyzických rysů a psychických vlastností v případě zločinců. Vlastní metodou tzv. „composite portraiture“, neboli překrývání několika fotografií přes sebe, se snažil zjistit, jaké typické rysy se pojí s vrahy a jinými násilníky (Galton 1879). Na základě spolupráce s jednou věznicí získal množství fotografií zločinců, na kterých mohl toto šetření provádět. Nakonec však dospěl k závěru, že spojitost mezi typickými rysy zločince a zločineckým chováním neexistuje (Galton 1879). Jeho velký zájem mimo jiné dále spočíval v dokázání dědičnosti inteligence. Jak Galton (1869) píše v úvodu svého díla *Hereditary Genius*: "Kladu si za cíl prokázat, že lidské schopnosti jsou dány dědičností s přesně stejnými limity, se kterými se setkáváme u forem a fyzických rysů celého organického světa" (1). Tato touha ho přivedla na pole antropometrie, kde se snažil na základě lidských proporcí stanovit rozsah lidských schopností - zejména ve vztahu k velikosti hlavy.

Ve dvacátém století se pak objevily osobnosti zabývající se typologií člověka. Patřili mezi ně například typologové jako německý psychiatr Ernst Kretschmer (1888 – 1964) a jeho leptosomní, atletický a pyknický typ člověka (Kretschmer 1925), nebo Norbert Fabián Čapek (1870 – 1942), „lidoznalec“ s psychoterapeutickou praxí v USA i ČR, který vycházel z přesvědčení, že: „Povaha člověka se zrcadlí v jeho zevnějšku, ale také v každé složce zvlášť, takže možno v každé částce v jistém smyslu spatřovati celek“ (Čapek 2002:11).

Ačkoli je většina těchto konceptů v dnešní době odmítána, dala základ pro rozvoj dalších antropologických i psychologických bádání, které se soustavně snažily a dodnes snaží rozvíjet koncepty a teorie odpovídající na otázku, jaký je vztah mezi tím, jak vypadáme a jací jsme.

3 „HYPOTÉZA PRAVDIVÉHO JÁDRA“

S problematikou posuzování lidských vlastností byla rozvinuta tak zvaná „hypotéza pravdivého jádra“. Tato hypotéza byla založena v závislosti na poznacích nejrůznějších studií, které tvrdí, že některé typické rysy obličeje mohou poskytovat skutečné informace o našich vlastnostech (Berry a Wero 1993). Jedná se o ekologický přístup k dané problematice, jenž v hledání vztahu mezi vnějšími a vnitřními znaky zdůrazňuje adaptační povahu (Rubešová a Havlíček 2009:225).

Jedna z nejdůležitějších vlastností, kterou se bezprostředně po setkání s někým cizím snažíme odhalit, je důvěryhodnost. Rozlišit přítele od nepřítel je proces, který má základ v dávné minulosti, kdy byl spojen se snahou o rychlé a správné rozpoznání nebezpečí zaručující šance na přežití (Porter et al. 2008). Například v oblasti kriminalistiky nebo v letištním kontextu, kdy se snažíme z tváře cestujícího odhalit případné nebezpečí, mohou tyto rysy hrát významnou roli (Porter et al. 2008). Na vzbuzování důvěryhodnosti mají vliv zejména znaky spojované s vnímáním poctivosti, tzn., tzv. "baby schéma", symetrie a atraktivita obličeje (Bull 2006).

Hypotézu, že by fyzické rysy skutečně mohly poukazovat na povahu člověka, potvrzuje vysoká přesnost hodnocení extroverze a svědomitosti (Little a Perrett 2007). Extroverze bývá obvykle spojována s pozitivním výrazem tváře, ale kromě toho koreluje i s jinými viditelnými projevy, jako jsou například důrazné držení těla, stylovější oblečení nebo zdravější vzhled (Hall et al. 2008). Svědomitost i extroverze jsou správně odhadovány i z tváře neznámých jedinců, přičemž při osobním kontaktu je míra přisuzované svědomitosti ovlivněna například také čistotou a upraveností hodnocené osoby. (Rubešová a Havlíček 2009:229-230)

Studie, kterou prováděly D. S. Berry a L. Z. McArthur (1985) ukázala, že některé rysy ve tváři mohou poukazovat také na vřelost a moc. Z jejich studie vyplývá, že mužům je na základě dětských rysů v obličeji připisována větší naivita, poctivost a vřelost (Berry a McArthur,

1985). Jiná studie (Berry a Wero 1993), která se zabývala správností těchto atribucí, prokázala shodu se skutečným, sebehodnoceným stavem, přičemž přisuzovaná moc i vřelost pozitivně korelovaly s atraktivitou mužů i žen, muži s dětskými rysy byli správně hodnoceni jako vřelí, a naopak dětskost obličeje u nich negativně korelovala s mocí.

Často se pokoušíme ve tváři nalézt také znaky, které by signalizovaly míru naší inteligence. Ačkoli je toto téma dosti kontroverzní, nacházíme studie, které potvrzují, že do jisté míry by mohlo mít pravdivé jádro. V nedávné době uskutečněný výzkum (Zebrowitz a Rhodes 2004) totiž prokázal přisuzování inteligence shodující se s výší naměřeného IQ. Shoda byla však prokázána pouze u podprůměrně atraktivních jedinců, což by mohlo být následkem evoluční potřeby rozlišovat jedince se „špatnými geny“. Jiné studie (Cunningham 1986) však poukazují na to, že se jedná spíše pouze o *haló efekt* atraktivity (viz kapitola 6).

4 „MODEL VZTAHU VLASTNOSTI A VZHLEDU“

Způsob, jakým může vzniknout vztah mezi osobnostními vlastnostmi a fyzickým vzhledem, lze vysvětlit různě. Buď psychická vlastnost ovlivňuje fyzické vzezření a naopak, nebo jsou jedna či druhá ovlivněny dědičnými a dalšími vnějšími faktory. Existenci a důvody vzniku vztahu mezi vnějším znakem a psychickým rysem vysvětluje tzv. „model vztahu vlastnosti a vzhledu“.

Tento model jako první vysvětlení předkládá tezi, že osobnostní i fyzický rys je ovlivněn stejným biologickým faktorem. Jako příklad bychom mohli uvést hormon testosteron, který má vliv jak na maskulinitu tváře, tak i na povahové vlastnosti člověka, jakými jsou vyšší míra dominance nebo agresivita. (Rubešová a Havlíček 2009:226)

Na druhou stranu může jít o to, že osobnostní i fyzický znak ovlivňuje stejný faktor prostředí. V tomto případě může docházet ke zpodobňování vzhledu i povahových vlastností na základě společného soužití. Podobnost fyzických a psychických rysů může být ale také výsledkem členství v konkrétním společenství vyznávajícím se určitým vzhledem a typem smýšlení. (Rubešová a Havlíček 2009:226-227)

V dalším případě se může jednat o tzv. „efekt Doriany Graye“, neboli o vytvoření fyzického rysu korelujícího s osobnostními předpoklady. Vpisování osobnostního rysu do tváře je výsledkem utváření vrásek v závislosti na emocionalitě, kdy tvář starých lidí ztrácí neutrální výraz a naopak získává výraz, který je závislý na emocích nejčastěji prožívaných během života. Obvykle se jedná především o záměnu za výraz vzteku, smutku, opovržení a viny. V kontrastu k tomu může dojít k tak zvanému „efektu klamání“, což je situace, kdy dochází k vytvoření fyzického rysu nesouhlasného s osobnostními vlastnostmi - například solidně vypadající podvodník. (Rubešová a Havlíček 2009:227)

S poslední možností, a sice s vlivem fyzického rysu na vznik osobnostního rysu, souvisí tzv. „sebe-vyvracející se proroctví“ (self-

defeating prophecy) a „sebe-naplnující se proroctví“ (self-fulfilling prophecy). Koncept sebe-naplnujícího proroctví je starý pojem, který našel své uplatnění v mnoha vědních disciplínách (klinická psychologie, sociální psychologie, sociologie, ekonomie), jakož i v každodenním životě (Rosenthal a Jacobson 2001). Tento vztah mezi vzhledem a sebe-pojetím vzniká při opakovaném a shodném hodnocení jedince na základě jeho vzhledu, což společně s citlivostí jedince na očekávání druhých a následným vyhověním nebo nevyhověním očekávání vede k včlenění tohoto chování do pojetí sama sebe (Rubešová a Havlíček 2009:228). Opačný efekt je charakteristický u sebe-vyvracejícího se proroctví. Toto tak zvané sebe-vyvracející proroctví znamená, že od jedince je na základě jeho vzhledu očekáváno určité chování, které ovšem za daných podmínek či okolností vyvolá chování opačné. Nejlépe bychom to mohli ilustrovat na důvěryhodně vypadajícím podvodníkovi, jehož zkušenosti s nepotrestanými činy vyvolávají opětovné podvodné chování. (Rubešová a Havlíček 2009:228) Nebo se naopak může například jednat o to, že od jedince očekáváme nežádoucí chování, v důsledku čehož se jedinec bude snažit toto očekávání vykompenzovat chováním právě opačným (Zebrowitz et al. 1998).

5 ATRAKTIVITA: FAKTOR OVLIVŇUJÍCÍ PŘISUZOVANÉ VLASTNOSTI

Jak naznačuje Goffmanova vlivná analýza sociálního stigmatu, existuje tendence zastávat odlišná hodnocení a postoje k těm, kteří mají nežádoucí fyzické vlastnosti (Goffman 2003). Za nežádoucí fyzickou vlastnost může být považována právě také atraktivita člověka, která vyvolává nejrůznější přesvědčení týkající se jeho schopností nebo osobnostních vlastností. Než přistoupíme k tomu, jaké vlastnosti a schopnosti jsou atraktivním lidem přisuzovány, pokusíme se vymezit pojem „atraktivita“ jako do jisté míry mezikulturně shodně hodnocený atribut, jehož upřednostňování má podle evolučních psychologů své kořeny již v dávné minulosti.

5.1 Vymezení pojmu atraktivita

Zatímco populární literatura je plná definic atraktivity, výsledky vědeckých pokusů definovat atraktivitu jsou v rozporu. Obraz o tom, co je krásné, tzv. „ideál krásy“, si utváří každý jedinec individuálně, ale také je sdílen v každém určitém společenství většinou populace (Slaměník 2008:253). Ačkoli se však zdá, že se stále setkáváme se spolehlivými radami ohledně uznávaného a žádoucího vzhledu, je velmi obtížné identifikovat, jaké normy atraktivity v daném čase a místě opravdu platí. Jednoduše bychom mohli říci, že atraktivní je to, co se nám líbí.

Jak uvádí Webster a Driskell (1983), uznávané normy krásy se postupem času mění. Například smyslnost nadbytku tělesného tuku v 19. století se s dnešní představou dokonalého těla, přiznejme, míjí. Na druhou stranu štíhlé až hubené postavy, o které většina žen usiluje, jsou málokdy muži opravdu žádány, navíc před několika desítkami let by byly považovány za projev tuberkulózy (Webster a Driskell 1983), nemluvě o tom, že právě atraktivita tělesných proporcí se výrazně liší v závislosti na kultuře (Ford a Beach 1951).

Významným faktorem k posouzení atraktivity může být postavení jedince v určité sféře společenského života. Pokud někdo dosahuje vysokého statusu v určité dimenzi, zvyšuje to jeho atraktivitu. Například když je někdo ošklivý, ale je velmi bohatý, zdá se, že je nedostatek fyzické atraktivity přehlížen. Výstižně bychom to mohli vyjádřit tak, že funguje stereotyp "lidé s vysokým statusem jsou krásní" (Webster a Driskell 1983). Atraktivita se samozřejmě pojí také s módním oblečením a trendy účesy té které doby a společnosti.

Obecně lze fyzickou atraktivitu chápat jako souhrn mnoha aspektů. Je tvořena rysy v obličeji, výškou postavy, tělesnou váhou, držení těla, poměrem pasu a boků, také barvou pokožky a vlasů, věkem, u žen velikostí a tonusem poprsí (Slaměník 2008:253). Navíc kromě fyzické atraktivity existuje také osobní atraktivita tvořená našimi zájmy, postoji, názory, hodnotami, přesvědčeními nebo způsobem života. Čím více se pak naše vlastnosti, zájmy a názory podobají druhým, tím spíše jsme pro ně atraktivní (Slaměník 2008:253-254). Řekněme tedy, že celková atraktivita je nejspíše posuzována ve třech směrech: tělesnou přitažlivostí (podmíněnou dobovými ideály - ideál krásy, zdraví, štíhlosti), statutární přitažlivostí (symboly prestiže, statutárními symboly) a osobní přitažlivostí (osobnostními rysy jako jsou vřelost, veselost, sebekritika, sebeúcta) (Benesch 2001:303).

V opozici k těmto tvrzením však stojí myšlenky evolučních psychologů. Například, ačkoli jsou již výše zmíněné tělesné proporce preferovány odlišně v důsledku odlišných kultur, existuje určitý tělesný poměr, který je za atraktivní považován téměř univerzálně. Všeobecně je totiž dávana přednost ženám s určitým poměrem mezi pasem a boky, nazývaným WHR index - „Waist-to-Hip Ratio“ (Singh 1993). Čím větší je tento poměr, tím více se zvyšuje atraktivita ženy směrem k mužům. Poměr pasu k bokům totiž koreluje s fertilitou žen, a je tak ukazatelem toho, zda je nebo není žena těhotná (Weiss 2009), což zvyšuje mužovi možnosti reprodukce s touto ženou, a tak i zájem o ni. U mužů podobně ženy upřednostňují jistý tělesný poměr. V tomto případě se jedná o SHR

index – „Shoulder-to-Hip Ratio“ neboli o šíři ramen v poměru k pasu - tzv. tvar „V“ (Hughes a Gallup 2003). Z toho vyplývá, že ve vztahu k biologickým významům je zastávána myšlenka, že atraktivita, resp. hodnocení jedince jako atraktivního, může být úzce spjata s určitými vlastnostmi, které, jak uvidíme dále, jsou do jisté míry za atraktivní považovány univerzálně.

5.1.1 Mezikulturní shoda v hodnocení atraktivity

Přístup prosazující názor, že hodnocení atraktivity není závislé jen na kulturně sociálních aspektech společnosti nebo osobních preferencí, byl donedávna takřka odmítán. Ještě před čtvrt stoletím Berschied a Walster (1974) shledali identifikaci fyzické vlastnosti, která by byla považována za atraktivní mezikulturně, jako beznadějnou. Nicméně, jak ukázala nedávná rozsáhlá meta-analýza (Langlois et al. 2000), navzdory těmto kritickým postojům se řada dalších výzkumů a mezikulturních studií přiklonila k faktu, že v otázce hodnocení atraktivity nacházíme mezikulturní shodu. V tradičních společnostech má například fyzická atraktivita významné důsledky týkající se toho, že fyzicky atraktivní ženy jsou reprodukčně úspěšnější (Hill a Hurtado 1996), což naznačuje, že fyzická přitažlivost se mohla vyvinout jako výsledek přirozeného výběru, a má tak vrozený základ (Symons 1979).

Jistým důkazem pro genetickou podmíněnost vnímání atraktivity je i to, že jakousi představu o tom, co je přitažlivé, máme již při narození. Kojenci mnohem více a déle pozorují a usmívají se na tváře jedinců, kteří jsou dospělými hodnoceni jako atraktivnější (Havlíček a Rubešová 2009:190). Podle kognitivně zaměřených odborníků si na základě zkušenosti s ostatními vytváříme jakýsi prototyp obličeje, podle něhož usuzujeme na preferenci, avšak vzhledem k tomu, že děti pro vytvoření takového prototypu nemají dostatečnou zkušenost, musí mít zřejmě vnímání atraktivity mnohem hlubší evoluční význam (Blažek 2011:56-57). Výzkumy ovlivněné evolučním myšlením se zaměřují především na to, o jaké vlastnosti mezikulturně pojímané jako atraktivní se jedná.

V následující části je v souvislosti s tímto věnován prostor hodnocení atraktivity tváře a její evolučně adaptační funkci.

5.2 Atraktivita z pohledu evolučních psychologů; adaptační funkce krásy

Ve vztahu k našemu hlavnímu tématu, k hodnocení druhých, je jedním z nejdůležitějších aspektů atraktivita tváře. Ačkoli můžeme snadno sami posoudit, jak atraktivní nebo neatraktivní nám daný obličej připadá, zůstává otázkou, na základě jakých vlastností se pro případné sympatie či antipatie rozhodujeme. Jak ve své práci tvrdí Little, Jones a DeBruine (2011), z dosavadních poznatků vyplývá, že jako atraktivní a přitažlivé hodnotíme právě ty rysy tváře, které poukazují na biologické kvality jedince. Jsou jimi míra symetrie, průměrovost, pohlavně dimorfní znaky (feminita, maskulinita) a juvenilita, charakterizované níže.

5.2.1 Symetrie obličeje

Základní vlastnost, která ovlivňuje atraktivitu obličeje, je jeho symetrie. Obecně je symetrický obličej považován za atraktivní, resp. čím více je asymetrický, tím spíše bude hodnocen jako méně přitažlivý (Blažek 2011:54-55). Podstatným fenoménem ovlivňujícím atraktivitu je tzv. flukтуаční asymetrie¹. Flukтуаční asymetrií jsou myšleny „malé náhodné odchylky od dokonale bilaterální symetrie“ (Barrett, Dunbar a Lycett 2007:160-161) způsobené negativními vlivy prostředí, jako například špatnými klimatickými podmínkami (nebo nedostatkem stravy) a nerovnoměrnou expresí genů (inbreeding, hybridizace). V důsledku toho je symetrická tvář hodnocena jako ukazatel genetické kvality odolávat těmto vlivům (Moller 1997). Preference symetrie pak mohou poskytovat

¹ Kromě flukтуаční asymetrie rozlišujeme ještě asymetrii směrovou, která může být například výsledkem nerovnoměrného užívání mimického svalstva při žvýkání. Ve vztahu k vnímání atraktivity však nemá takový význam jako asymetrie flukтуаční. (Blažek 2011:54-55)

výhody jako zajištění zdravých genů pro budoucí generaci (Little, Jones a DeBruine 2011). Studie zabývající se abnormalitami ve vztahu k fluktuální asymetrii tuto tezi potvrzují například tím, že jedinci trpící různými vrozenými vadami nebo nemocemi vykazují vyšší míru fluktuální asymetrie (Malina a Buschang 1984; Markow a Wandler 1986). Symetrie také například pozitivně koreluje s dalšími žádoucími aspekty, jako například s rychlostí mužských spermií (Manning, Scutt a Lewis-Jones 1998), symetrie prsou s ženskou plodností (Manning et al. 1997) a podle studie, kterou provedli Thornhill a Gangestad (1994), kosterní symetrie pozitivně ovlivňuje počet sexuálních partnerů.

Z úsudku, že tato asymetrie odráží kvalitu genomu a má tak vztah ke zdraví, můžeme říci, že preference symetrie má adaptační význam. Ve prospěch evolučně adaptační teorie mluví například také hodnocení kůže symetričtějších jedinců jako zdravějších (Jones et al. 2004), nebo dětí se symetrickou tváří jako inteligentnějších (Zebrowitz a Rhodes 2004). Nicméně vzhledem k tomu, že symetričtějším předmětům dáváme přednost obecně, by bylo možné preferenci vysvětlovat i na základě kognitivních procesů, resp. oběma najednou (Blažek 2011:55).

5.2.2 Průměrovost

Již více než před stoletím poznamenal Francis Galton, že překrytím několika jednotlivých fotografií dochází ke zvýšení atraktivity - vytvořením tzv. „kompozitní fotografie“ (Galton 1879). Francis Galton zkoumal fotografie zločinců odsouzených za vraždu či krádeže, přičemž se snažil předložit kriminální typ člověka. Navzdory očekávání zjistil, že když vytvoří kompozice z jednotlivých fotografií, nevyjde mu z toho děsivý a odporný vrah, ale naopak mnohem sympatičtější a lépe vypadající člověk než byl kdokoli na původních fotografiích (Galton 1879). Znovuobjevení tohoto poznatku v 70. letech vedlo k dalším studiím zabývajícím se atraktivností zprůměrovaných obličejů. Například Langlois a Roggman (1990) po důkladnějším rozpracování této teze zjistili, že čím více je užito fotografií,

tím se obličej stává průměrnějším² a na základě toho také ještě více atraktivním. Některými autory je větší atraktivita takových portrétů spíše vysvětlována tím, že u kompozitních obličejů je eliminována fluktuální asymetrie, a tak se stávají více symetrické. Z toho vyplývá, že například jedinci s velmi úzkým obličejem, očima daleko od sebe, či jinými výrazně odlišujícími se rysy v obličejí mohou být hodnoceni jako méně atraktivní (Blažek 2011:56).

V otázce průměrovosti obličejí evoluční přístup opět nabízí jako jedno z vysvětlení, že hodnocení průměrnějších tváří jako atraktivnějších a přitažlivějších vyplývá z evoluční výhody reprodukovat se s těmito jedinci. U extrémnějších jedinců s extrémnějším genotypem je totiž více pravděpodobné, že jsou nositeli „špatných genů“ hůře odolávajících nepříznivým vlivům (Thornhill a Gangestad 1993).

5.2.3 Pohlavně dimorfní znaky, juvenilita

Velký vliv na atraktivitu, zejména v souvislosti s výběrem partnera, mají pohlavně dimorfní znaky. U lidí sice nejsou tak zřetelně odlišeny jako u jiných druhů, ale přesto jsou dosti významně vnímány. U žen je preference těch či oněch znaků sporná. Na jedné straně mohou být ženami za atraktivní považováni muži s femininními znaky, protože jsou na základě ženštějších rysů považováni za vhodnější partnery v otázce rodičovství (Perrett et al. 1998), na druhou stranu je větší míra maskulinity ukazatelem dobré kvality obranného systému³ (Folstad a Karter 1992), a proto může být ženami upřednostňována v období

² Průměrnější je zde míněno ve smyslu, „že celková konfigurace tváře se blíží hypotetickému průměru v dané populaci“ (Havlíček a Rubešová 2009:190). Nejde tedy o to, že by nejatraktivnější jedinci byli nositeli nejběžnějších rysů tváře. Aby nedocházelo k záměně významu daného fenoménu, pojem „průměrnost“ je v českém jazyce nahrazován výrazem „průměrovost.“

³ Produkce testosteronu, který souvisí s mírou maskulinity, negativně působí na imunitní systém, a proto si jeho větší tvorbu mohou dovolit jen zdraví jedinci (Folstad a Karter 1992).

ovulace, kdy je přitažlivost spojena s potřebou zajistit kvalitní geny budoucím potomkům (Blažek 2011:57-58). Na hodnocení míry maskulinity muže se podílí především šířka obličeje a lícních kostí nebo robustnost čelisti (Pivoňková et al. 2011).

Naproti tomu muži za atraktivní a přitažlivé rysy v případě žen považují shodně femininní znaky a dětské rysy v obličeji - velké oči, malý nos, kratší brada, či vysoko položené obočí (Cunningham 1986). Protože jsou femininní znaky spojeny s produkcí estrogenu a mladší vzhled asociuje období mladšího dospělého věku, kdy je žena nejplodnější, je z evolučního pohledu preference těchto znaků spojena s adaptačním procesem vedoucím k výběru co nejvhodnější partnerky k reprodukci (Fink a Peton-Voak 2002).

Pokud shrneme výše popsané poznatky, je zřejmé, že evoluční pohled předpokládá, že vnímání atraktivity má adaptační funkci, přičemž preference atraktivnějších jedinců je chápána jako důsledek našich snah v evoluční minulosti zajistit reprodukci těch nejlepších genů a přežití druhu. S ohledem na to bychom mohli říci, že lidé se velmi často shodnou na tom, jaká tvář jim připadá atraktivní a jaká naopak neatraktivní.

Nicméně je třeba říci, že i toto opět platí do určité míry. Pravdou totiž je, že navzdory univerzálnímu hodnocení některých rysů jako atraktivních existují individuální preference každého člověka, které mohou též hrát významnou roli. Jednou z nich je například vzájemná podobnost mezi hodnotitelem a hodnoceným, kdy vyšší míra podobnosti koreluje u jedinců stejného pohlaví také s vyšší mírou posuzované atraktivity (Berry a McArthur 1985). Jako další faktor může působit vlastní atraktivita (Kenny 1993) nebo již výše zmíněné změny preferencí v době ovulace (upřednostňování maskulinnějších rysů).

6 POSUZOVÁNÍ A HODNOCENÍ OSOBNOSTI NA ZÁKLADĚ ATRAKTIVITY

Obecně naše poznávání a posuzování druhých probíhá prostřednictvím kategorizace neboli uplatňováním vlastností typických pro skupinu konkrétních lidí. Díky vytváření kategorií, do nichž jsme schopni jedince zařadit, můžeme o druhých činit kvalitní soudy bez toho, abychom u každého museli přistupovat k zohledňování jednotlivostí (Rubešová a Havlíček 2009:223). To, proč v nás určité rysy jedince vyvolávají specifické dojmy, je vysvětlováno jako následek adaptace vytvořené evoluční potřebou rozlišovat různé skupiny lidí (McArthur a Baron 1983). Jak vysvětluje Zebrowitz (1997): „V tomto světě jsme nemohli dobře fungovat, pokud jsme nebyli schopni rozlišit muže od žen, přátele od nepřátel, spokojené od nespokojených, zdravé od nemocných nebo dospělé od dětí" (14-15).

V důsledku této potřeby však může docházet také k nepřiměřené generalizaci (overgeneralization), která bývá způsobena vlastnostmi obličeje, jež vykazují vlastnosti určité skupiny, do které jedinec ve skutečnosti nepatří, nicméně je na základě této kategorie posuzován (Rubešová a Havlíček 2009:224). Pokud má například dospělý člověk dětský obličej, pak od něj ostatní očekávají vlastnosti jako naivita, submitivita, nebo fyzická slabost, které jsou typickými dětskými znaky (Zebrowitz 2004). Ačkoli jsou kategorizace prováděny na nevědomé úrovni, najdeme i případy, kdy probíhají vědomě, jako v případě rasové diskriminace. (Rubešová a Havlíček, 2009:224)

Podobně atraktivita vyvolává nejrůznější přesvědčení o tom, jaké vlastnosti by člověk měl mít, pokud je atraktivní. Ačkoli se v průběhu našich interakcí často odvoláváme na "nesouzení knihy podle obalu", důkazy svědčí o tom, že druhé naopak běžně soudíme na základě jejich vzhledu. Podle atraktivity obličeje i dalších vnějších znaků připisujeme ostatním vlastnosti, aniž bychom měli jakýkoli důkaz o tom, že jsou opravdu jejich nositeli. Tento efekt je nicméně velmi významným činitelem

toho, jaký obrázek si o člověku uděláme, protože svých prvních dojmů se posléze těžko zbavujeme (obzvláště jsou-li negativní) (Hayes 1998:74).

6.1 Stereotypizace fyzické atraktivity

Stereotypní vyvozování osobnostních vlastností z vnějších znaků je v psychologii označováno jako *haló efekt*. S tímto fenoménem se pojí tzv. „hypotéza kulturních stereotypů“, která připisuje zažité souvislosti mezi vzhledem a očekávanými vlastnostmi společensky sdíleným kulturním stereotypům (Rubešová a Havlíček 2009:224-225). Jedni z prvních, kteří poukázali na stereotypizaci atraktivity, byli Dion, Berscheid a Walster (1972), kteří na základě své studie potvrdili, že dochází k inklinaci hodnotit atraktivní jedince mnohem pozitivněji než jedince neatraktivní. Ve vztahu k atraktivitě bychom tak mohli říci, že z pohledu pozorovatele stereotypně platí pravidlo „co je krásné, to je dobré“ (Dion, Berscheid a Walster 1972).

Pozitivní asociace s atraktivitou byly například prokázány v experimentu, který v nedávné době provedli Van Leeuwen a Macrae (2004). Jejich výzkum byl založen na tom, že respondenti měli co nejrychleji označit nějaké slovo (např. bomba, polibek, zdraví, znečištění) jako pozitivní nebo negativní, přičemž pozadí těchto slov tvořily buď atraktivní nebo neatraktivní tváře. V průběhu experimentu se ukázalo, že respondenti rychleji a správně asociovali slova s pozitivním významem, pokud se na pozadí objevila atraktivní tvář.

6.1.1 Stereotypy ve vnímání atraktivity: vlastnosti připisované atraktivním (neatraktivním) jedincům

Jak bylo řečeno, hodnocení vnějších charakteristik provází stereotypní úvahy o tom, že krásnější jedinci mají pozitivnější vlastnosti než jejich méně krásné protějšky. Samozřejmě předsudky či stereotypy mohou být zmírněny detailními informacemi o konkrétním člověku, ovšem atraktivita daného jedince i tak podvědomě zůstává ve hře (Jackson,

Hunter a Hodge 1995). Kromě toho mají nemalý vliv na utváření našich úsudků v dnešní době samozřejmě také média. Ta v jisté míře udržují zažitě představy o fyzickém vzhledu a jemu příslušejících povahových vlastnostech. Hlavní hrdinové ve filmu, kteří hrají kladné postavy, bývají krásní, naopak záporné postavy bývají ztvárněny méně atraktivními až neatraktivními typy (blondýnky jsou hloupé, snaživí školáci nosí brýle) (Slaměník 2008:253).

Obecně jsou atraktivnější jedinci považováni za více společensky žádané, v důsledku čehož také vzniká očekávání, že povedou úspěšnější a spokojenější život (Dion a Dion 1987). Bývají hodnoceni jako bystří, citliví, milí, zajímaví, vyvážení a nesobečtí (Snyder 2001). Jsou jim přisuzovány větší intelektuální kompetence, větší míra sociability, popularity, dominance, úspěšnost v manželství (Marlowe, Schneider a Nelson 1996) a celkově jsou považováni za šťastnější, emočně stabilnější, psychicky vyrovnanější a sexuálně přitažlivější než jejich méně atraktivní protějšky (Slaměník 2008:253).

V kontrastu s pozitivními vlastnostmi spojovanými s atraktivitou samozřejmě existují očekávání, která spojují naopak méně atraktivní jedince vlastnostmi nežádanými. Podle atraktivity bývají například posuzovány děti ve školách, přičemž nízká atraktivita dítěte vede k tomu, že mohou být svými učiteli hodnoceny jako línější, hloupější a méně pečlivé (Berkowitz a Frodi 1979). Obecně jsou neatraktivním jedincům připisovány vlastnosti jako nižší inteligence, jsou považováni za méně společenské a méně altruistické (Griffin a Langlois 2006).

Z výše popsaného se zdá, že fyzická atraktivita může značně usnadňovat sociální interakce a chování v nich, několik studií však upozornilo i na jisté nevýhody. Méně atraktivní lidé mohou hodnotit atraktivnější jako domýšlivé a egoistické (Webster a Driskell 1983), ješitné či samolibé (Dermer a Thiel 1975). Zvláště pak z důvodu sexuální přitažlivosti jsou atraktivnější lidé, extrémněji všeobecně ženy, častěji vystaveni sexuálním nabídkám a pozváním na schůzku, což vede k tomu,

že je okolí často považuje za sexuálně nevěrné (Slaměník 2008:254). Dále mohou být považováni za neskromné nebo méně schopné starat se o rodinu (Eagly et al. 1991). Nicméně i přes to se atraktivní lidé ze strany ostatních těší obecně kladnějším hodnocení vlastností a schopností, díky kterému se jim ve společnosti dostává značných výhod, které pozitivně ovlivňují jejich status (viz poslední kapitola).

Na závěr této podkapitoly je však nutné podotknout, že navzdory téměř univerzálně vyskytujícímu se stereotypnímu uvažování postrádáme přesvědčivé důkazy o tom, že by tyto soudy byly prováděny v souladu se skutečností. Srovnání několika studií totiž ukázalo, že ačkoli jsou jedincům přisuzovány mnohé žádoucí vlastnosti, správně přisuzované bývají pouze větší míra sociability (Feingold 1992), extroverze nebo vyšší sebevědomí (Rubešová a Havlíček 2009:234).

6.2 Když se krásné stává dobrým

Ačkoli, jak bylo poukázáno výše, je krása spojována s dobrotou především na základě předsudků vůči atraktivním jedincům spíše než by měla skutečné účinky na jedincovo chování (Eagly et al. 1991; Feingold 1992), informace ohledně fyzického vzhledu zpracovávané pomocí stereotypů mohou vytvářet sebe-naplňující se povahu atraktivity.

Stereotypním spojováním krásy a dobroty a sebe-naplňující se povahou atraktivity se zabýval výzkum Marka Snydera, Elizabeth Decker Tanke a Ellen Berischeid (1977). V jejich experimentu využili telefonických hovorů mužů a žen, přičemž v jednom případě si muži měli myslet, že hovoří s atraktivními ženami a v případě druhém, že mluví s ženami neatraktivními. Ženy, jež byly domněle považovány za atraktivní, se setkaly s kladným hodnocením jejich povahových rysů (srdečná, vyvážená, vtipná a společenská žena). Naopak domněle neatraktivní ženy byly hodnoceny značně negativně (odtažitá, neohrabaná, společensky nezpůsobilá). Dalším aspektem výzkumu bylo, že muži, kteří hovořili se ženami, o kterých si mysleli, že jsou fyzicky přitažlivé, se ženám jeví jako

více upřímní, zajímaví, nezávislí, stateční, vtipní, sebejistí, společenší, přitažlivější a komunikativnější. Opačných hodnocení se dostávalo jejich kolegům, kteří se ocitli v protichůdných podmínkách a mysleli si, že hovoří s neatraktivními ženami. Konverzace tedy probíhala o to efektivněji, čím více se zdál být protějšek atraktivní. Hlavním cílem mužů bylo působit na jejich atraktivní partnerky tak, aby byli považováni také za atraktivní. Z těchto výsledků plyne, že vlastnosti, kterých si pozorovatel všímal na cílových jedincích, byly založeny na jeho výchozích stereotypech, jimiž bylo potvrzeno toto chování. Prvotní mylné dojmy se staly skutečnými a stereotyp fungoval vskutku jako prorocství, které naplnilo sebe samo. (Snyder, Tanke a Berscheid 1977) V důsledku pak přátelské, sympatické a společenské chování atraktivních lidí nemusí znamenat, že tyto dispozice jedinec nezbytně vlastní, ale naše vlastní chování, které je ovlivněné očekávaným stereotypem, vede druhého jedince k realizaci právě takového chování nebo vlastnosti, jež my považujeme stereotypně za jemu vlastní (Snyder 2001).

Možnost vytvoření souhlasných vlastností s vlastnostmi očekávanými od atraktivních jedinců vysvětluje také tzv. „model očekávání“ (Fiengold 1992), který je podobný výše zmíněnému konceptu sebe-naplňujícího se prorocství, ovšem s tím rozdílem, že vyvinutí si vlastností typických pro atraktivní jedince není závislé na očekávání okolí, ale atraktivní jedinec si takové rysy vytvoří sám, podle vlastního přesvědčení toho, jaké vlastnosti jsou pro atraktivního člověka vhodné. Další možností může být, že atraktivní jedinci považovaní za sebevědomé, si na základě svého sebevědomí vytvoří i další rysy shodné s těmi, jež jsou přisuzovány atraktivním jedincům, například větší míru společenskosti (Fiengold 1992).

7 VLIV STEREOTYPNĚ PŘIPISOVANÝCH VLASTNOSTÍ VE VZTAHU K UTVÁŘENÍ STATUSU JEDINCE

Předchozí kapitola ukázala, že velmi často důvěřujeme tomu, že co je krásné, to musí být také dobré. V důsledku toho se vnímání lidí a očekávání určitých vlastností či výkonů liší v závislosti na atraktivitě posuzovaného člověka. To naznačuje, že vůči neatraktivním lidem jsou vytvářeny předsudky, které vedou k jejich diskriminaci. Neatraktivní lidé často musejí čelit odlišnému a nerovnému zacházení v situacích, se kterými jejich vzhled ve skutečnosti vůbec nemusí souviset nebo nesouvisí. Atraktivní lidé tak oproti neatraktivním dosahují daleko prestižnějších statusů, jelikož mnohem snadněji získávají dobrá a prestižní pracovní místa, mají vyšší výděly, je o ně větší zájem ze strany opačného pohlaví a stávají se ve společnosti populárnějšími.

7.1 Společenský status

Společenský status je chápán jako relativní postavení člověka či skupiny v jakékoli ustálené hierarchii, jejíž pozice jsou systémem hodnot vztahujících se k dané společnosti (Bauman 1965:246). Neodmyslitelně jsou s ním spjata určitá práva a povinnosti, ale také životní styl a ostatní chování zahrnující povahu a rozsah vztahů s ostatními lidmi jiných statusů (Mitchell 1968:180-181). Společenský status je také pojímán jako rozdílná úcta nebo prestiž, která náleží k jednotlivým společenským postavením v rámci společnosti, resp. skupiny (Murphy 2006:59). Na pomyslném společenském žebříčku zaujímáme „vyšší“ nebo „nižší“ pozice, přičemž vyšší pozice zastávají ti, kteří mohou ovládat jednání jedinců „pod nimi“, ti, kteří mají prestiž (Jandourek 2012:222).

Některá naše postavení ve společnosti nám přísluší nebo jsou předvídatelná již od narození, jiná můžeme nabývat během života. V tomto smyslu lze hovořit o *statusu získaném* (dosaženém), jehož zisk je ponechán na jedincově úsilí a schopnostech dosáhnout jej a *statusu připsaném* (askriptivním), který je závislý na našem pohlaví, etnicitě, věku,

rodinném zázemí nebo mocenském postavení rodičů (Linton 1936:115). Z velké části jsou téměř ve všech společenských systémech naše postavení tvořena právě statusy askriptivními (Linton 1936:115). To znamená, že očekávání nejrůznějších našich schopností pojících se s určitými sociálními situacemi, závisí ve velkém rozsahu na tom, zda jsme mladí či staří, muž nebo žena, z dobré nebo špatné rodiny a jak uvidíme dále, stejně tak může záviset na tom, zda jsme atraktivní nebo neatraktivní.

7.2 Atraktivita jako determinant postavení ve společnosti

Různé studie ukazují, že atraktivita má významné účinky na postavení jedince již v dětství. V jeho průběhu jsou neatraktivní děti ze strany svých rodičů vystavovány nižšímu očekávání jejich budoucích úspěchů (Adams a LaVoie 1974), často musejí čelit odmítání ze strany svých vrstevníků, kteří upřednostňují přátelství s více atraktivními dětmi (Dion a Berscheid 1974) a pokud něco provedou, je s nimi zacházeno mnohem přísněji (Berkowitz a Frodi 1979), jelikož ostatní jsou mnohem méně ochotni jim jejich chyby odpustit (Dion 1972). Naopak od atraktivních dětí ve škole učitelé očekávají, že si povedou dobře, že budou mít lepší známky, a mimo to také lepší vztahy se svými vrstevníky, což takto v souvislosti se sebe-naplňujícím proroctvím často posléze opravdu bývá (Clifford a Walster 1973). Snadnější navazování vztahů potom obecně platí i v pozdějším věku, což vyplývá ze studie (Huston 1973), která ukázala, že atraktivní vysokoškoláci v průběhu studia zažijí více milostných schůzek než jejich méně atraktivní spolužáci.

Od atraktivních jedinců je dále očekáváno, že budou schopni dosáhnout větších úspěchů ve své kariéře (Dion, Berscheid a Walster 1972). S tím souvisí nedávný experiment (Landy a Sigall 1974), který potvrdil, že práce vykonaná atraktivním člověkem je posuzována jako kvalitnější než stejná práce vykonaná někým, kdo je neatraktivní. Eseje, které byly v tomto experimentu hodnoceny, měly být údajně napsané atraktivními nebo neatraktivními ženami. Samozřejmě šlo o to, že do

experimentu byly zařazeny na jedné straně kvalitní a na straně druhé nekvalitní eseje, ale fotografie k nim byly přiloženy různě. Ukázalo se, že pokud k nekvalitní esaji byla přiložena fotografie atraktivní ženy, byly tyto eseje hodnoceny mnohem lépe, než pokud k nim byla přiložena fotografie, na které byla neatraktivní žena. Dokonce byly nejlépe hodnoceny ty práce domněle atraktivních žen, jejichž kvalita byla nejnižší. Není proto divu, že atraktivita může mít vliv také na objektivní hodnocení v případě získávání zaměstnání.

Téměř vždy bývá hlavní metodou zhodnocení potenciálního pracovníka osobní pohovor, při kterém se vzhled stává velmi významným kritériem hodnocení. K závěru, že atraktivita a celkový fyzický vzhled hraje významnou roli v otázce pracovního úspěchu a kariéry, došla například studie Dipboyeho, Fromkina a Wibecka (1975). Ti si všimli, že navzdory stejné kvalifikaci uchazečů o zaměstnání byli atraktivní jedinci oproti neatraktivním mnohem lépe hodnoceni a upřednostňováni před méně atraktivními uchazeči. Jiná studie (Frieze, Oldon a Russell 1991) zaměřená na zvýhodňování atraktivních jedinců v zaměstnání, se zabývala nástupními a zároveň pozdějšími platy mužů a žen. Výzkum ukázal, že atraktivní muži mají vyšší nástupní platy, které časem ještě vzrostou. Ženy sice tak vysoký nástupní plat neměly, avšak později atraktivnější ženy dosáhly mnohem vyšších platů než ženy neatraktivní. Ačkoli byla tato studie zaměřena spíše genderově, nepopírá skutečnost, že atraktivní lidé se v získávání zaměstnání a dosahování vyšších platů mohou těšit značným výhodám.

Na druhou stranu je třeba říci, že v některých situacích by mohly mít výhody vyplývající z atraktivního vzhledu na výkon skutečný vliv. Například v případě atraktivních poradců je pravděpodobnější, že v získávání klientů budou úspěšnější než jejich méně atraktivní kolegové, protože díky jejich fyzické přitažlivosti budou vnímáni jako kompetentnější a důvěryhodnější (Jackson, Hunter a Hodge 1995). Podobně například reklamy, ve kterých vystupují atraktivní herci, mají větší účinek na získávání zákazníků (Baker a Churchill 1977).

U atraktivnějších dospělých se dále předpokládá, že dosáhnou šťastnějšího manželství (Dion, Berscheid a Walster 1972) a zdá se, že tyto předpoklady jsou opravdu naplněny (Elder 1969). Studie, kterou provedl Dabbs a Stokes (1975) dokonce tvrdí, že atraktivnějším lidem je v kontrastu s méně atraktivními dáván na ulici větší "osobní prostor".

Naproti tomu bychom mohli zmínit i nevýhodná postavení, do kterých se mohou atraktivní jedinci dostat. Atraktivita může vyvolávat závist, a tak se někdy v případě navazování vztahů s ostatními může projevit jako negativní (Krebs a Adinolfi 1975). Také je pravděpodobnější, že atraktivnější jedinci budou mít mimomanželské poměry, takže u nich může častěji docházet k rozvodu (Dermer a Thiel 1975). Avšak i v takovém případě mohou být opět viděni spíše jako ti schopnější najít si milence. Výzkum z prostředí dodržování zákonného práva (Sigall a Ostrove 1975) zase ukazuje, že podvodníci dostávají vyšší tresty, pokud jsou atraktivní. Obecně jsou však v rozsudcích porotci shovívavější, pokud jsou pachatelé atraktivnější (Efran 1974). To dokazuje i studie Downse a Lyonse (1991), kteří poukázali na to, že výše kauce nebo poplatku za přestupek nebývá v případě atraktivních jedinců tak vysoká (s výjimkou závažných trestných činů) jako v případě méně atraktivních pachatelů.

Na atraktivitě také může záviset postavení, které získáme ve skupině, čímž se zabýval například nedávný výzkum (Anderson et al. 2001), ze kterého vyplynulo, že mezi muži se předpoklad vyššího statusu v důsledku atraktivity projevuje mnohem více než u žen, mezi kterými korelace atraktivity se statusem ve skupině nehrála téměř žádnou roli. Autoři tento fenomén vysvětlují tak, že muži spíše než ženy kladou důraz na atraktivitu potenciálního partnera (Buss a Schmitt 1993 v Anderson et al. 2001), a proto i ve skupinách nejspíše oceňují jiné vlastnosti. Takže ačkoli ženská atraktivita může vzbuzovat větší zájem u mužů (Feingold 1992), tento výzkum potvrdil, že respekt, dominanci a vliv mezi ostatními ženami nezvyšuje.

Výše uvedené skutečnosti, výzkumy a experimenty potvrzují, že postavení ve společnosti, nebo chceme-li náš status, je opravdu do určité míry závislý na okolnostech spojených s naším vzhledem, resp. atraktivitou. Stejně jako může být naše pozice ve společnosti limitována aspekty, jakými je například barva pleti, je naše postavení v mnoha sférách a společenských situacích ovlivněno naší atraktivitou. Jinými slovy řečeno, dosažení určitého vzdělání, příjmu, prestižního zaměstnání, postavení ve skupině a jiných aspektů tvořící náš status, resp. prestiž, je závislý na dojmu, který na první pohled mírou naší atraktivity vzbuzujeme.

7.3 Atraktivita jako statusová charakteristika

Představa, že fyzická atraktivita má vliv na náš status ve společnosti, je spojena s pojetím atraktivity jako statusové charakteristiky. Od teorie statusových charakteristik, která byla rozvinuta Josephem Bergerem a jeho kolegy (Berger et al. 1977), je odvozena teorie statusové generalizace, která vysvětluje, že utváření nerovností v sociálních interakcích je výsledkem působení statusových charakteristik, které jedinec vlastní (Webster a Foschi 1988). Tyto charakteristiky jsou hodnocené různým stupněm prestiže, úcty nebo žádoucnosti, přičemž každá z nich je spojena s očekáváním určitého chování jedince a toho, jakým způsobem je osoba schopna vykonávat určité úkoly (Berger, Rosenholtz a Zelditch 1980).

Zatímco na jedné straně rozlišujeme specifické statusové charakteristiky (např. matematické dovednosti), které se vždy pojí s nějakou konkrétní situací nebo oblastí působnosti, na straně druhé stojí difúzní statusové charakteristiky, mezi které patří právě atraktivita (dále například věk, rasa, pohlaví), jež se pojí s očekáváním napříč různými situacemi (Hass a Standford 2005). Obecně je očekáváno, že nositelé vyšších difúzních charakteristik, například muži, mají větší pravomoci než nositelé charakteristik hodnocených jako nižších, tedy například ženy. (Umberson a Hughes 1987). Připisování lepších schopností atraktivnějším lidem a vytváření tím různých typů podřízenosti a

nadřazenosti tak připomíná výhody, kterých mohou dosahovat v interakci muži s ženami nebo například také běloši s černochoy. Jinými slovy, atraktivita vykazuje podobné dopady, jaké mají kulturní stereotypy spojené s rasou a pohlavím (Webster a Driskell 1983).

Jelikož v každém kulturním kontextu probíhá stratifikace prostřednictvím sdíleného přesvědčení o hodnotách některých statusů, které vytvářejí statusové struktury (Ridgeway, 1991), v logice, kterou popisuje Berger (Berger, Rozenholtz a Zeldtich 1980), má atraktivita vliv potud, dokud kulturní přesvědčení hodnotí atraktivní jedince lépe než jedince neatraktivní, přičemž u atraktivních jedinců se očekává, že jsou oproti těm neatraktivním schopnější lépe vykonávat specifické úkoly (viz např. očekávání lepších výkonů ve škole), v důsledku čehož jsou atraktivní jedinci obecně považováni za kvalifikovanější téměř ke všemu a ve většině případů (Dion, Berscheid a Walster 1972). Stručně řečeno, atraktivita je jednou z charakteristik, která vytváří očekávání různých kompetencí v sociálních interakcích, v důsledku čehož je vytvářena nerovnost.

Zatímco však například rasová či genderová diskriminace může být narušena změnami v zákonech nebo vzdělávacími praktikami, u atraktivity tomu tak není (Webster a Driskell 1983). Na druhou stranu kýžené atraktivity spojené s lepším statusem lze různými prostředky dosáhnout. Svou atraktivitu můžeme vylepšovat prostřednictvím oblečení, kosmetiky či radikálněji podstoupením plastické operace, nebo ji drahými auty, viditelnými tituly, certifikáty atd. můžeme kompenzovat. Tudíž na závěr dodejme, že to, jaký dojem si o nás okolí vytvoří, můžeme do jisté míry řídit a kontrolovat my sami. Jak poznamenal Liggett (1974): "Krása je třeba se věnovat za každou cenu, protože ta dává svému majiteli silný sociální vliv, moc a respekt" (46).

V návaznosti na výše popsané poznatky bylo v rámci práce provedeno vlastní výzkumné šetření s ambicí zjistit, zda v naší společnosti platí stereotyp „co je krásné, to je dobré“ ve vztahu

k socioekonomicky determinujícímu aspektu života, jakým je prestiž vykonávaného zaměstnání. Vzhledem k tomu, že různým povoláním jsou přisuzovány různé statusy, lze totiž očekávat, že i jedincům s různou mírou atraktivity budou jednotlivá povolání přisuzována odlišně.

8 VLASTNÍ VÝZKUM

8.1 Cíle a hypotézy výzkumu

Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda má atraktivita lidského obličeje vliv na přisuzování prestižnějších statusů atraktivnějším lidem a naopak. Dále bylo sledováno, zda se toto přisuzování nějakým způsobem mezipohlavně liší.

V rámci výzkumu byly stanoveny následující hypotézy:

Atraktivnějším jedincům budou přisuzována prestižnější povolání než neatraktivním jedincům.

Vhodnost daných povolání bude přisuzována rozdílně v závislosti na pohlaví hodnotitele.

8.2 Materiál a metody výzkumu

8.2.1 Účastníci

Pro účely výzkumu bylo vyfotografováno 30 mužských a ženských portrétů. Z tohoto počtu polovinu zastupovali mužské obličeje ($n=15$, věk 19-26 let) a polovinu ženské obličeje ($n=15$, věk 18-25 let). Tato skupina hodnocených, dále nazývána jako „figuranti“, byla tvořena převážně studenty, kteří se do výzkumu přihlásili prostřednictvím výzvy zveřejněné na sociální síti, popřípadě po mé osobní žádosti na jejich osobu.

Druhou skupinou účastníků byli tzv. „experti“ participující v první části výzkumu. Tyto ženy ($n=9$, věk 30-40 let) a muži ($n=9$, věk 25-35 let) byli do výzkumu zapojeni za účelem získání objektivního hodnocení atraktivity vyfotografovaných tváří.

Třetí skupinu tvořili respondenti hodnotící vhodnost povolání pro již selektované jedince podle atraktivity. Pro hodnocení bylo získáno 60

respondentů, z toho byla polovina žen (n=30, věk 21-25) a polovina mužů (n=30, věk 21-29 let). Získaní respondenti byli převážně studenty Západočeské univerzity v Plzni.

8.2.2 Získávání a manipulace s materiálem

Jak bylo uvedeno výše, k účelům výzkumu bylo vyfotografováno 15 mužů a 15 žen. Zúčastnění byli požádáni o dodržení následujících pravidel. Ženy měly být na fotografiích nenalíčené s rozpuštěnými vlasy podél obličeje a muži byli požádáni o oholenou tvář a minimální úpravu vlasů. Bohužel některými ženami (lehký make-up) a muži (vousy) nebyly požadavky zcela naplněny. Nicméně na základě výsledků hodnocení atraktivity předpokládám, že tento nedostatek nijak významně hodnocenou atraktivitu neovlivnil.

Fotografování probíhalo v rámci určeného prostoru, do kterého průběžně v několika dnech jednotlivci docházeli. K pořízení snímků byl užíván obyčejný digitální fotoaparát, kterým byly osoby foceny z přibližně 1,5 metru ve výši očí. Před fotografováním byl každý instruován, aby se zpříma postavil před bílou zeď, která na fotografiích tvoří pozadí, a zaujal neutrální výraz obličeje.

Po shromáždění potřebného materiálu byly fotografie označeny písmeny a velikostně upraveny pro tisk (v programu Adobe Photoshop CS4 a Microsoft Office Picture Manager). Po vytištění byly fotografie rozstříhány a uloženy do obálek s popisky „fotky ženy“ nebo „fotky muži“.

8.2.3 Etika

Všichni vyfotografovaní účastníci byli předem seznámeni s účely výzkumu a budoucí manipulací s jejich fotografiemi. Všemi byl také poskytnut informovaný souhlas ke zveřejnění fotografií.

8.2.4 Výzkumný proces

8.2.4.1 První fáze výzkumu

Cílem první fáze výzkumu bylo získat materiál pro druhou, hlavní část výzkumu. Zvolení experti měli seřadit dané fotografie mužů a žen od, dle nich, nejatraktivnějších, až po ty nejméně atraktivní.

Každému z expertů byly předloženy dvě obálky, v nichž se nacházelo 15 fotografií mužů (viz obrázek 1), resp. žen (viz obrázek 3) podle příslušných popisků na obálce („fotky muži“ a „fotky ženy“). Fotografie byly v pravém horním rohu, čistě pro orientaci, označeny písmeny. Písmena byla vybrána tak, aby případně neevokovala pořadí, tzn. nejen z počátku abecedy, ale náhodně z celé abecední škály. Současně s fotografiemi byl posuzovatelům předložen arch s instrukcemi a tabulkami pro zaznamenání pořadí atraktivity daných jedinců. Instrukce uvedené na papíře byly sděleny také ústně. Po předložení výzkumného materiálu a podání instrukcí byl respondentům ponechán prostor pro případné dotazy. Čas, který byl expertům pro jejich hodnocení poskytnut, nebyl omezený. Nicméně průměrná doba každého seřazení nepřesáhla 10 minut.

Po zhodnocení fotografií všemi experty bylo na základě výpočtu průměrného pořadí každého z figurantů (viz tabulka 1 a 2) vybráno 6 fotografií mužů (viz obrázek 2) a 6 fotografií žen (viz obrázek 4). Tyto fotografie byly vždy po dvou pro každé pohlaví rozděleny do tří kategorií: *a)* atraktivní (s nadprůměrným hodnocením) *b)* průměrní (s průměrným hodnocením) *c)* neatraktivní (s podprůměrným hodnocením). Z výzkumu byl vyřazen figurant „I“ u kterého předpokládám, že jeho výrazné prvenství bylo ovlivněno úsměvem, který oproti ostatním zvyšoval jeho atraktivitu.

8.2.4.2 Hlavní výzkumná část

Získávání dat pro účely hlavní výzkumné části trvalo necelé dva měsíce, ve kterých měli respondenti za úkol k vybraným fotografiím

přiřazovat vybraná povolání v pořadí podle toho, jak vhodná by se jim pro jednotlivé jedince zdála. Povolání byla hodnotově odlišná podle prestiže, jež jim dle výzkumu Sociologického ústavu AV ČR, prováděného v červnu minulého roku, občané ČR přisuzují (Centrum pro výzkum veřejného mínění 2012). Z této studie, která sloužila jako podkladový materiál pro hodnotu jednotlivých povolání, byla vybrána, popřípadě pro příslušné pohlaví modifikována, následující sestupně řazená povolání.

Pro muže: lékař, učitel na vysoké škole, záchranář, truhlář (jiné kvalifikované řemeslo), policista, profesionální sportovec, manažer, stavební dělník, prodavač, popelář.

Pro ženy: lékařka, učitelka na vysoké škole, švadlena (jiné kvalifikované řemeslo), profesionální sportovkyně, manažerka, bankovní úřednice, prodavačka, uklízečka.

Jednotlivá šetření probíhala tak, že každý respondent dostal obálku, s popiskem „fotky“, ve které se nacházelo 12 vybraných fotografií odpovídající každé ze zmíněných kategorií: 2 fotografie atraktivních jedinců, 2 fotografie průměrných a 2 fotografie jedinců vyhodnocených jako neatraktivní pro každé pohlaví. V rámci hodnocení byl vždy kladen důraz na zajištění odpovídajících podmínek každému z respondentů. Hodnocení probíhalo v klidné místnosti za přítomnosti maximálně dvou hodnotících osob v přímé interakci se mnou. Fotografie v obálce byly vždy pro každého z respondentů seřazeny ve stejném pořadí. K této obálce jim byly předloženy ještě další dvě obálky (popsané jako „povolání M“ a „povolání Z“) obsahující nastříhané lístečky s danými povoláními pro každé pohlaví. Fotografie byly označeny stejným písmenem jako v první fázi výzkumu s tím rozdílem, že mužům bylo před původní označení přidáno písmeno „M“ a ženám písmeno „Z“. Svá hodnocení respondenti zaznamenávali opět do předem připravené a předložené tabulky.

Po předložení veškerého materiálu byli respondenti instruováni následovně: *Na základě fotografií, které máte před sebou, seřadte daná povolání u každého jedince podle toho, jaké povolání by, dle Vás, bylo*

nejvhodnější, až po to, které by bylo vhodné nejméně. Poté byl respondentům opět ponechán prostor pro dotazy. Doba hodnocení se u každého respondenta pohybovala mezi 15-ti až 30-ti minutami.

8.2.5 Zpracování výsledků - statistika

V první fázi zpracování výsledků byly zjišťovány popisné údaje vypovídající o četnosti přisuzování daných povolání jako vhodných či nevhodných (tzn. umístění na prvních dvou místech, resp. na posledních dvou místech) pro každou skupinu hodnotitelů a hodnocených zvlášť. To znamená, že bylo popsáno hodnocení mužů ženami, hodnocení mužů muži, hodnocení žen muži a hodnocení žen ženami (viz Grafy).

Pro analýzu údajů ohledně přisuzované vhodnosti či nevhodnosti daných povolání a očekávaných mezipohlavních rozdílů byly nejprve použity kontingenční tabulky 2x3 (viz Kontingenční tabulky). Následně byl použit tzv. test dobré shody, neboli chí-kvadrát test (Agresti a Finlay 1997), pomocí kterého byly ověřovány stanovené hypotézy. Hodnoty byly počítány pomocí programu PAST verze 2.17c.

Zpracování všech tabulek a grafů týkajících se výzkumného šetření bylo provedeno v programu MS Excel 2007.

8.3 Výsledky

Po analýze dat a provedení pravděpodobnostního testu byly nalezeny následující výsledky.

Muži (viz tabulky 3-12). V případě hodnocení mužských tváří se ve shodě se stanovenou první hypotézou prokázalo, že lékaře by lidé nejčastěji přisoudili atraktivním mužům. Následně by ho také respondenti přisoudili průměrně atraktivním mužům, ale nikdo z respondentů by ho nepřisoudil mužům neatraktivním, kterým byl naopak přisuzován jako velmi nevhodné povolání ($p < 0,001$; $X^2 = 48$). Nicméně ani u nevhodnosti lékaře pro atraktivní a průměrně atraktivní muže nemůžeme mluvit o

úplně zanedbatelných hodnotách. Podobné výsledky byly prokázány i u povolání učitel na vysoké škole ($p < 0,001$; $X^2 = 43,7$), kdy bylo toto povolání přisuzováno atraktivnějším jedincům, v tomto případě však častěji průměrně atraktivním než atraktivním mužům, ale opět ani jednou neatraktivním. Jako nevhodné pak bylo výrazně nejčastěji přisuzováno pro neatraktivní jedince, nicméně i v tomto případě bylo povolání přisuzované jako relativně nevhodné také atraktivním, a ještě více pak průměrně atraktivním jedincům.

Další signifikantní rozdíl, ve shodě s první hypotézou, prokázalo přisuzování povolání stavební dělník – povolání v našem výzkumu pojímané jako neprestížní ($p < 0,001$; $X^2 = 84,5$), které bylo výrazně často přisuzováno jako vhodné neatraktivním jedincům, a naopak jako nevhodné pro atraktivní a průměrně atraktivní muže. Nejvýraznější signifikantní výsledek byl však vyzorován v přisuzování povolání popelář ($p < 0,001$; $X^2 = 76,5$). V drtivé většině byl přisuzován jako nevhodný pro atraktivní, ale také průměrně atraktivní muže. Logicky potom vyplývá, že naopak jako nejvhodnější byl popelář přisuzován neatraktivním mužům.

Statisticky významné se ukázalo také přisuzování truhláře jako vhodného pro neatraktivní jedince ($p < 0,001$, $X^2 = 58$). Naproti tomu manažer byl nejčastěji přisuzován jako vhodný atraktivním jedincům, a naopak jako nejméně vhodný pro jedince neatraktivní ($p < 0,001$; $X^2 = 62$). Vzhledem k tomu, že byl v našem výzkumu truhlář zařazen do povolání vcelku prestižních a manažer patřil naopak k méně prestižním, jsou tyto výsledky v rozporu s naší hypotézou.

Ostatní povolání přisuzovaná mužům neprokázala statisticky významné výsledky, nicméně byly pozorovány následující tendence. Povolání záchranář bylo přisuzováno jako nejvhodnější pro průměrně atraktivní jedince ($p = 0,1439$; $X^2 = 3,7$), a stejně tak jim byl poměrně výrazně přisuzován profesionální sportovec ($p = 0,098$; $X^2 = 5,1$). Policista byl naopak přisuzován jako vhodné povolání nejvíce pro neatraktivní

muže ($p=0,681$; $X^2=0,8$). U povolání prodavač žádné výraznější rozdíly pozorovány nebyly, ale převážně bylo přisuzováno jako nevhodné pro atraktivní jedince ($p=0,193$; $X^2=7,87$).

Ženy (viz tabulky 13-22). Přisuzování nejprestižnějších povolání atraktivním ženám se na rozdíl od mužů statisticky nepotvrdilo ani u lékařky ($p=0,192$; $X^2=3,4$), ani u učitelky na vysoké škole ($p=0,057$; $X^2=5,8$). Navíc, ačkoli výsledky naznačují tendence povolání lékařka spíše přisuzovat atraktivnějším ženám, byla jim lékařka ve větším rozsahu přisuzována častěji jako nevhodná. Povolání učitelka na vysoké škole se dokonce ukázalo téměř stejně vhodné pro atraktivní i neatraktivní ženy, jako nejvíce vhodné bylo přisuzováno ženám průměrně atraktivním. Výrazně pak byla učitelka na vysoké škole ve všech kategoriích přisuzovaná spíše jako nevhodná, zejména však (podporujíc náznakem naší hypotézu) pro neatraktivní ženy.

Zdravotní sestra byla v souladu s hypotézou přisuzována jako nejvhodnější povolání pro atraktivní ženy, překvapivě však více neatraktivním než průměrně atraktivním ženám, avšak bez statistické významnosti ($p=0,116$; $X^2=4$). Naopak u profesionální sportovkyně bylo se sestupnou tendencí potvrzeno přisuzování tohoto povolání nejčastěji atraktivním ženám, a naopak jako nevhodného neatraktivním ženám ($p<0,001$; $X^2=46,2$). V souladu s hypotézou se potvrdilo také přisuzování povolání prodavačka jako nejméně vhodné pro atraktivní ženy, více pro průměrně atraktivní a jako nejvhodnější pro neatraktivní ženy, s opačnou tendencí u přisuzování nevhodnosti ($p<0,001$; $X^2=23,166$). Nejvýraznější potvrzený rozdíl ukazuje v případě hodnocení žen přisuzování povolání uklízečka jako výrazně nevhodného pro atraktivní ženy, kdy bylo pro atraktivní ženy přisouzeno pouze v jednom případě ($p<0,001$; $X^2=44,1$).

Avšak obdobně jako byl u mužů nejčastěji přisuzován truhlář jako vhodné povolání pro neatraktivní jedince, byla v rozporu s hypotézou přisuzována také švadlena jako vhodná pro neatraktivní ženy a jako nevhodná pro ženy atraktivní ($p<0,001$; $X^2=54,5$). V rozporu s hypotézou

se potvrdilo také přisuzování manažerky jako vhodné pro atraktivní ženy a nevhodné pro neatraktivní ženy ($p < 0,001$; $X^2 = 40$). Stejně tak byla překvapivě bankovní úřednice přisuzována atraktivním ženám, ale v tomto případě výsledek nebyl statisticky významný ($p = 0,061$; $X^2 = 5,8$). Přisuzování povolání policistka taktéž neukázalo žádné signifikantní výsledky, avšak nejlépe by se podle respondentů toto povolání hodilo k průměrně atraktivním ženám. ($p = 3,9556$; $X^2 = 46,187$).

Rozdíl mezi hodnotiteli (viz tabulky 23-62). Naší druhou hypotézou bylo, že mezi hodnotiteli odlišného pohlaví se v přisuzování projeví signifikantní rozdíly. Vcelku překvapivě se však ani v jednom případě hypotéza o vlivu pohlaví hodnotitele nepotvrdila ($p > 0,05$ ve všech případech).

8.4 Diskuse

Zajímavým výsledkem tohoto výzkumu se zdá být vyvrácení naší druhé hypotézy, a tedy fakt, že mezi hodnotiteli v přisuzování daných povolání nebyly nalezeny žádné signifikantní mezipohlavní rozdíly. Nejen že bývá neustále zdůrazňován rozdíl ve schopnosti vnímání mužů a žen, ale daly by se také například očekávat rozdíly v hodnocení atraktivních žen. Vzhledem k tomu, že muži při vnímání kladou větší důraz na fyzickou atraktivitu než ženy (Buss a Schmitt 1993), a také mají tendenci upřednostňovat atraktivnější ženy jako partnerky (Feingold 1992), dalo by se očekávat, že přisuzování statusů atraktivním ženám bude ze strany mužů příznivější než hodnocení stejné kategorie žen ženami, u kterých by se dala navíc očekávat žárlivost či závist vůči atraktivním ženám, a v důsledku toho i negativnější hodnocení. Nicméně z našich výsledků se zdá, že muži i ženy sdílejí podobné vzory v hodnocení ostatních jedinců, ať už jsou stejného nebo opačného pohlaví.

Oproti tomu výsledky této studie naznačují, že předpokládaný trend přisuzovat atraktivnějším jedincům prestižnější statusy existuje. Mohli bychom říci, že naši hypotézu potvrzuje výsledek, že povolání stavební

dělník, prodavač a popelář (ze samého konce škály přisuzované prestiže) nebyla téměř absolutně přisuzována atraktivním, a ani průměrně atraktivním jedincům, a naopak byla přisuzována jedincům neatraktivním. Taktéž povolání prodavačka a uklízečka (odpovídající prodavači a popeláři) byla v souladu s hypotézou přisuzována nejčastěji neatraktivním ženám a naopak nejméně ženám atraktivním.

V souladu s první hypotézou byla také atraktivnějším mužům opravdu častěji přisuzována povolání lékař a učitel na vysoké škole, která byla v naší studii zařazena jako nejprestižnější. Nicméně tato povolání byla atraktivním mužům v téměř stejné míře přisuzována také jako nevhodná a průměrně atraktivním dokonce ještě více než jako vhodná. U žen byla předpokládaná tendence přisuzování vyšších statusů atraktivním ženám pozorována jen u povolání lékařka, přičemž, ačkoli tento výsledek nebyl statisticky potvrzen, byla povolání lékařka i učitelka na vysoké škole ženám také přisuzována častěji jako nevhodná než jako vhodná (s výjimkou neatraktivních, pro které bylo přisuzováno povolání učitelka na vysoké škole překvapivě spíše jako vhodné než nevhodné). Lze se domnívat, že takové výsledky by mohly být zapříčiněny tím, že figuranty tvořili pouze mladí lidé a tato povolání bývají stereotypně v představách lidí spojována spíše s lidmi staršími. Je tedy možné, že se v hodnocení mohl projevit nejen vliv atraktivity, ale i dalších statusových charakteristik, tedy vliv věku figurantů, u žen navíc ještě jejich pohlaví, což by odpovídalo teorii o statusové generalizaci, která říká, že jednotlivé statusové charakteristiky mají tendenci působit všechny najednou, což ovlivňuje celkové očekávání ohledně chování, schopností a vlastností jedince (Webster a Driskel 1983). Následováním teorie statusových charakteristik bychom výsledky mohli interpretovat tak, že ačkoli jsou atraktivnějším jedincům opravdu tato prestižní povolání přisuzována více než neatraktivním, účinky atraktivity jsou sníženy mladým věkem figurantů, tudíž jiná povolání, například zdravotní sestra nebo záchranář, typická pro mladší jedince, jim jsou přisuzována častěji, plus za předpokladu, že muži jsou v naší společnosti považováni za nositele

vyšších statusů než ženy, jsou jim prestižnější pozice přisuzovány spíše než ženám.

Pokud bychom se pak na problém podívali z opačného konce a zaměřili se spíše než na přisuzování prestižnějších pozic atraktivním jedincům na nepřisuzování těchto statusů jedincům neatraktivním, nabízí se zajímavá otázka. Je spíše výhodné být atraktivní nebo nevýhodné být neatraktivní? V naší studii se totiž - u mužů, prokázalo, že prestižní povolání (lékař, učitel na vysoké škole) spíše než by byla přisuzována atraktivním mužům, jsou jako nevhodná přisuzována mužům neatraktivním. Tyto závěry by tak mohly odkazovat spíše na druhý případ, a sice na nevýhodu být neatraktivní. K podobným závěrům došli i Griffin a Langlois (2006), jejichž výzkum naznačil spíše negativní posuzování spojené s neatraktivními tvářemi než přisuzování pozitivních atributů tvářím atraktivním.

V rozporu s hypotézou se jako signifikantní ukázalo přisuzování neatraktivním jedincům povolání truhlář, resp. švadlena a atraktivním jedincům povolání manažer, resp. manažerka. Tento výsledek by nicméně mohl být z následujícího důvodu pokládán za irelevantní. Při stanovování prestiže daných povolání bylo vycházeno z výzkumu provedeného Sociologickým Ústavem AV ČR (Centrum pro výzkum veřejného mínění 2012). Z tohoto výzkumu vyplynula první dvě povolání jako prestižně hodnocená, a naopak manažerství bylo hodnoceno jako spíše neprestižní. Nicméně je velice pravděpodobné, že tyto výsledky se nemusejí shodovat se stanovisky našich respondentů. Například vzhledem k tomu, že většina respondentů byli mladí lidé, je přinejmenším možné předpokládat, že povolání jako truhlář nebo švadlena pro mladé lidi nejsou synonyma prestiže, nýbrž spíše podřadnějších manuálních úkonů. Na druhou stranu manažerství se zdá být mezi mladými lidmi velmi populárním a oceňovaným povoláním. Usuzuji tak z pozorovaných reakcí respondentů, cituji: „Ta je pěkná, to bude manažerka.“ Bylo by tedy například zajímavé provést výzkum prestiže daných povolání mezi našimi

respondenty a výsledky porovnat se zmíněnou sociologickou studií, která sloužila jako podklad pro tento výzkum.

Povolání profesionální sportovkyně, ačkoli bylo zařazeno až v druhé, „horší“ polovině vybraných povolání, bylo signifikantně nejčastěji přisuzováno atraktivním ženám, a naopak neatraktivním ženám bylo úplně nejčastěji ze všech možných přisuzováno jako nevhodné. Ovšem s ohledem na tvrzení evolučních psychologů, že atraktivita je znakem dobrého zdraví, a dobré zdraví je předpokladem i ukazatelem sportovní aktivity, se tento výsledek zdá poměrně logický. Také u mužů byla pozorována podobná tendence, avšak častěji než atraktivním byl přisuzován průměrně atraktivním mužům. Vzhledem k tomu, že tato kategorie byla reprezentována fotografií značenou v našem výzkumu písmenem „G“, na které měl figurant nápadně shodné barvy košile s barvami dresu našeho národního fotbalového týmu, dalo by se usuzovat na to, že možná spíše než atraktivita daného jedince v tomto případě zapůsobil jeho oděv. V této chvíli se nabízí zdůraznit vcelku podstatný fakt, že tento výzkum byl založen pouze na fotografiích tváří daných jedinců a je jisté, že fotografie se nemohou plnohodnotně vyrovnat reálnému vnímání a hodnocení při interakci tváří v tvář (Rubenstein 2005), ve které hraje v posuzování ostatních roli právě oblečení, kontext dané situace či jiné aspekty neverbální komunikace.

9 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo stručně nastínit historický i současný přístup zabývající se vztahem vnitřních a vnějších charakteristik, zmapovat a představit fenomén atraktivity, zejména ve vztahu k atraktivitě obličeje, jako faktor ovlivňující přisuzované povahové vlastnosti a determinující pozici jedince ve společnosti. V neposlední řadě bylo provedeno vlastní výzkumné šetření, které bylo v návaznosti na poznatky popsané v teoretické části konkrétně zaměřeno na to, zda různá povolání s různou mírou statusového ohodnocení budou také různě přisuzována jedincům na základě míry jejich atraktivity.

Stanovená hypotéza, že atraktivnějším jedincům budou přisuzována prestižnější povolání, byla do jisté míry opravdu potvrzena. Signifikantní a jasný výsledek ukázalo u obou pohlaví zejména nepřisuzování atraktivním jedincům povolání neprestižních (stavební dělník, prodavač, prodavačka, uklízečka, popelář), a stejně tak nepřisuzování povolání prestižních jedincům neatraktivním (lékař, učitel na vysoké škole). Signifikantně byli také průměrně atraktivní jedinci obvykle v přisuzování vhodnosti či nevhodnosti zařazení uprostřed těchto dvou protikladných pólů.

Nicméně přisuzování některých povolání ukázalo vcelku rozporuplná fakta. Za prvé přisuzování nejprestižnějších povolání (lékař a učitel na vysoké škole) bylo prokázáno pouze u mužů, a za druhé u žen, ačkoli tyto výsledky nebyly signifikantní, byly pozorovány v případě povolání učitelky na vysoké škole spíše protichůdné tendence, kdy bylo toto povolání nejčastěji přisouzeno ženám neatraktivním. Taktéž povolání truhlář/švadlena a manažer/manažerka byla hodnocena přesně opačně, než jak bylo očekáváno. Je tedy nutné konstatovat, že ačkoli v několika případech výsledky naši hypotézu potvrdily, nelze mluvit o tom, že by byla potvrzena jednoznačně. Zčásti možná také pro některá nevhodně zvolená povolání v kombinaci s mladými figuranty.

Navzdory očekávání nebyla potvrzena druhá hypotéza o vlivu pohlaví na tyto atribuce. Ani v jednom případě se totiž neprokázalo odlišné hodnocení a přisuzování jednotlivých povolání mužům či ženám v závislosti na pohlaví hodnotitele.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Adams, Gerald D., a Joseph C. LaVoie. 1974. The effect of students' sex, conduct, and facial attractiveness on teacher expectancy. *Education* 95(1):76-83.
- Agresti, Alan, a Barbara Finlay. 1997. *Statistical methods for the Social Sciences*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Anderson, Cameron, Oliver P. John, Dacher Keltner, a Ann M. Krings. 2001. Who attains social status? Effect of personality and physical attractiveness in social groups. *Journal Psychology and Social Psychology* 81(1):116-132.
- Baker, Michael J., a Gilbert A. Churchill. 1977. The impact of physically attractive models on advertising evaluations. *Journal of Marketing Research* 14(4):538-55.
- Barrett, Louise, Robin Dunbar, a John Lycett. 2007. *Evoluční psychologie člověka*. Praha: Portál.
- Bauman, Zygmund. 1965. *Sociologie*. Praha: Orbis.
- Benesch, Hellmuth. 2001. *Encyklopedický atlas psychologie*. Praha: Nakladatelství lidové noviny.
- Berger, Joseph M., Hamit Fisek, Robert Z. Norman, a Morris Zelditch, Jr. 1977. *Status characteristics and social interaction: an expectation states approach*. New York: Elsevier.
- Berger, Joseph M., Susan J. Rosenholtz, a Morris Zelditch, Jr. 1980. Status organizing processes. *Annual Review of Sociology* 6:479-508.
- Berkowitz, Leonard, a Ann Frodi. 1979. Reactions to a child's mistakes as affected by her/his looks and speech. *Social Psychology Quarterly* 42(4):420-425.

- Berry, Diane S., a Leslie Z. McArthur. 1985. Some components and consequences of a babyface. *Journal of Personality and Social Psychology* 48(2):312-323.
- Berry, Diane S., a Julia L. Finch Wero. 1993. Accuracy in face perception: a view from ecological psychology. *Journal of Personality* 61(4): 497–520.
- Berscheid, Ellen, a Elaine Walster. 1974. Physical attractiveness. In *Advances in experimental social psychology*, vol. 7. Leonard Berkowitz, ed. S. 157-215. New York: Academic Press.
- Blažek, Vladimír. 2011. *Komunikace a lidské tělo. Antropologie chování 5*. Plzeň: Typos, tiskařské závody, s.r.o.
- Bull, Peter. 2006. Detecting lies and deceit: the psychology of lying and the implications for professional practice. *Journal of Community and Applied Social Psychology* 16(2):166–167.
- Buss, David M., a David P. Schmitt. 1993. Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review* 100(2):204-232.
- Centrum pro výzkum veřejného mínění. 2012. *Prestiž povolání – červen 2012*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Clifford, Margaret M., a Elaine Walster. 1973. The effect of physical attractiveness on teacher expectations. *Sociology of Education* 46(2):248-258.
- Cunningham, Michael R. 1986. Measuring the physical in physical attractiveness: quasi-experiments on the sociobiology of female facial beauty. *Journal of Personality and Social Psychology* 50(5):925 – 935.
- Čapek, Norbert F. 2002. *Typologie: praktický návod jak poznávati povahu člověka podle jeho zevnějšku*. Brno: Schnedier.

- Dabbs, James M., Jr., a Neil A. Stokes. 1975. Beauty is power: the use of space on the sidewalk. *Sociometry* 38(4): 551-557.
- Dermer, Marshall, a Darrel L. Thiel. 1975. When beauty may fail. *Journal of Personality and Social Psychology* 31(6):1168-1176.
- Dion, Karen K. 1972. Physical attractiveness and evaluation of children's transgressions. *Journal of Personality and Social Psychology* 24(2):207-213.
- Dion, Karen K., Ellen Berscheid, a Elaine Walster. 1972. What is beautiful is good. *Journal of Personality and Social Psychology* 24(3):285-290.
- Dion, Karen K., a Ellen Berscheid. 1974. Physical attractiveness and peer perception among children. *Sociometry* 37(1):1-12.
- Dion, Kenneth L., a Karen K. Dion. 1987. Belief in a just world and physical attractiveness stereotyping. *Journal of Personality and Social Psychology* 52(4):775-780.
- Dipboye, Robert L., Howard L. Fromkin, a Kent Wiback. 1975. Relative importance of applicant sex, attractiveness, and scholastic standing in evaluation of job applicant resumes. *Journal of Applied Psychology* 60(1):39-43.
- Downs, Chris A., a Phillip M. Lyons. 1991. Natural observations of the links between attractiveness and initial legal judgments. *Personality and Social Psychology Bulletin* 17(5):541-547.
- Eagly, Alice H., Richard D. Ashmore, Mona G. Makhijani, a Laura C. Longo. 1991. What is beautiful is good, but: a meta-analytic review of research on the physical attractiveness stereotype. *Psychological Bulletin* 110(1):109-128.

- Efran, Michael G. 1974. The effect of physical appearance on the judgment of guilt, interpersonal attraction, and severity of recommended punishment in a simulated jury task. *Journal of Research in Personality* 8(1):45-54.
- Elder, Glen H., Jr. 1969. Appearance and education in marriage mobility. *American Sociological Review* 34(4):519-533.
- Fink, Bernhard, a Ian Peton-Voak. 2002. Evolutionary psychology of facial attractiveness. *Current Directions in Psychological Science* 11(5):154-158.
- Feingold, Alan. 1992. Good looking people are not what we think. *Psychological Bulletin* 111(2):304-341.
- Folstad, Ivar, a Andrew J. Karter. 1992. Parasites, bright males and the immunocompetence handicap. *American Naturalist* 139(3):603-622.
- Ford, Clellan S., a Frank A. Beach. 1951. *Patterns of sexual Behavior*. New York: Harper.
- Frieze, Irene H., Josephine E. Olson, a June Russell. 1991. Attractiveness and income for men and women in management. *Journal of Applied Social Psychology* 21(13):1039-1057.
- Galton, Francis. 1869. Hereditary Genius: an inquiry into its laws consequences. London: Macmillan and Company.
- Galton, Francis. 1879. Composite portraits, made by combining those of many different persons into a single resultant figure. *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*. 8:132-144.
- Goffman, Erving. 2003. *Stigma. Poznámky o způsobech zvládání narušené identity*. 1. vydání. Praha: SLON.

- Griffin, Angela M., a Judith H. Langlois. 2006. Stereotype directionality and attractiveness stereotyping: is beauty good or is ugly bad? *Social Cognition* 24(2):187–206.
- Haas, Anne, a Stanford W. Gregory, Jr. 2005. The impact of physical attractiveness on women's social status and interactional power. *Sociological Forum* 20(3):449-471.
- Hall, Judith A., Susan A. Andrzejewski, Nora A. Murphy, Marianne S. Mast, a Brian A. Feinstein. 2008. Accuracy of judging others' traits and states: comparing mean levels across tests. *Journal of Research in Personality* 42(6):1476-1489.
- Havlíček, Jan, a Anna Rubešová. 2009. Atraktivita tváře. In *Lidský obličej: vnímání tváře z pohledu kognitivních, behaviorálních a sociálních věd*. Vladimír Blažek a Radek Trnka, eds. S. 223-254. Praha: Karolinum.
- Hayes, Nicky. 2000. *Základy sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Portál.
- Hájek z Hájku, Tadeáš. 1937. *Metoposkopie*. Praha: Orbis.
- Hill, Kim R., a A. Magdalena Hurtado. 1996. *Ache life history: the ecology and demography of a foraging people*. New York: Aldine de Gruyter.
- Hughes, Susan M., a Gordon G. Gallup. 2003. Sex differences in morphological predictors of sexual behavior: shoulder to hip and waist to hip ratios. *Evolution and Human Behavior* 24(3):173-178.
- Hunt, Morton. 2000. *Dějiny psychologie*. Praha: Portál.
- Huston, Ted L. 1973. Ambiguity of acceptance, social desirability, and dating choice. *Journal of Experimental Social Psychology* 9(1):32-42.

- Jackson, Linda A., John E. Hunter, a Carole N. Hodge. 1995. Physical attractiveness and intellectual competence: a meta-analytic review. *Social Psychology Quarterly*. 58(2):108-122.
- Jandourek, Jan. 2012. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Granada Publishing, a.s.
- Jones, Benedict C., Anthony C. Little, David Feinberg, Ian Penton-Voak, a David I. Perrett. 2004. The relationship between shape symmetry and perceived skin condition in male facial attractiveness. *Evolution Human Behavior* 25(1):24–30.
- Kenny, David A. 1993. A coming-of-age research on interpersonal perception. *Journal of Personality* 61(4):769-809.
- Krebs, Dennis, a Allen A. Adinolfi. 1975. Physical attractiveness, social relations, and personality style. *Journal of Personality and Social Psychology* 31(2):245-253
- Kretschmer, Ernst. 1925. *Physique and Character*. New York: Harcourt.
- Landy, David, a Harold Sigall. 1974. Beauty is talent: task evaluation as a function of the performer's physical attractiveness. *Journal of Personality nad Social Psychology* 29(3):299-304.
- Langlois, Judith. H., a Lori A. Roggman. 1990. Attractive faces are only average. *Psychological Science* 1(2):115-121.
- Langlois, Judith H., Lisa Kalakanis, Adam J. Rubenstein, Andrea Larson, Monica Hallam, a Monica Smoot. 2000. Maxims or myths of beauty? A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin* 126(3):390-423.
- Liggett, John. 1974. *The human face*. New York: Stein and Day.
- Linton, Ralph. 1936. *The study of man*. New York: Appleton Century Crofts, Inc.

- Little, Anthony C., a David I. Perrett. 2007. Using composite images to assess accuracy in personality attribution to faces. *British Journal of Psychology* 98:111–126.
- Little, Anthony C., Benedict C. Jones, a Lisa M. DeBruine. 2011. Facial attractiveness: evolutionary based research. *Philosophical Transaction Royal Society B* 366(1571):1638-1659.
- Malina, Robert M., a Peter H. Buschang. 1984. Anthropometric asymmetry in normal and mentally retarded males. *Annals of Human Biology* 11(6):515-531.
- Manning, John T., Diane Scutt, G. H. Whitehouse, a S. J. Leinster. 1997. Breast asymmetry and phenotypic quality in women. *Evolution and Human Behavior* 18(4):223–236.
- Manning, John T., Diane Scutt, a David I. Lewis-Jones. 1998. Developmental stability, ejaculate size, and sperm quality in men. *Evolution and Human Behavior* 19(5):273–282.
- Mantegazza, Paolo. 1899. *Physiognomy and expression*. London: Walter Scott.
- Markow, Therese A., a Kevin Wandler. 1986. Fluctuating dermatoglyphic asymmetry and the genetics of liability to schizophrenia. *Psychiatry Research* 19(4):323-328.
- Marlowe, Cynthia M., Sandra L. Schneider, a Carnot E. Nelson. 1996. Gender and attractiveness biases in hiring decisions: are more experienced managers less biased? *Journal of Applied Psychology* 81(1):11-21.
- Matiegka, Jindřich. 1913. *Duše a tělo: theorie o vztahu a duševní činnosti k tělesné povaze*. Praha: F. Topič.
- Mitchell, Duncan G. 1968. *A dictionary of sociology*. London: Routledge and Kegan.

- McArthur, Leslie Z., a Reuben M. Baron. 1983. Toward an ecological theory of social perception. *Psychological Review* 90(3):215-238.
- Moller, Anders P. 1997. Developmental stability and fitness: a review. *American Naturalist* 149:916-932.
- Murphy, Robert F. 2006. *Úvod do sociální a kulturní antropologie*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Perrett, David I., K. J. Lee, I. S. Penton-Voak, D. R. Rowland, S. Yoshikawa, D. M. Burt, S. P. Henzi, D. L. Castels, a S. Akamatsu. 1998. Effect of sexual dimorphism on facial attractiveness. *Nature* 394(6696):884-887.
- Pivoňková, Věra. 2009. Historické poznámky. In *Lidský obličej: vnímání tváře z pohledu kognitivních, behaviorálních a sociálních věd*. Vladimír Blažek a Radek Trnka, eds. S. 15-56. Praha: Karolinum.
- Pivoňková, Věra, Anna Rubešová, Jitka Lindová, a Jan Havlíček. 2011. Sexual dimorphism and personality attributions of male faces. *Archives of Sexual Behavior* 40(6):1137-1143.
- Porter, Stephen, Laura England, Marcus Juodis, Leanne ten Brinke, a Kevin Wilson. 2008. Is the face widow to the soul? Investigation of the accuracy of intuitive judgments of the trustworthiness of human face. *Canadian Journal of Behavioural Science* 40(3):171-177.
- Ridgeway, Cecilia L. 1991. The social construction of status value: gender and other nominal characteristics. *Social Forces* 70(2):367-386.
- Rosenthal, Robert, a Lenore Jacobson. 2001. Pygmalion in the classroom: Teacher expectation and pupils' intellectual development. In *The production of reality: essays and readings on social interaction*. Jodi O'Brien a Peter Kollock, eds. S. 429-433. 3. vydání. Thousand Oaks: Pine Forge Press.

- Rubenstein, Adam J. 2005. Variation in perceived attractiveness: differences between dynamic and static faces. *Psychological Science* 16(10):759-762.
- Rubešová, Anna, a Jan Havlíček. 2009. Hodnocení osobnosti podle obličeje. In *Lidský obličej: vnímání tváře z pohledu kognitivních, behaviorálních a sociálních věd*. Vladimír Blažek a Radek Trnka, eds. S. 223-254. Praha: Karolinum.
- Sigall, Harold, a Nancy Ostrove. 1975. Beautiful but dangerous: effects of offender attractiveness and nature of the crime on juridic judgment. *Journal of Personality and Social Psychology* 31(3):410-414.
- Singh, Devendra. 1993. Adaptive significance of female physical attractiveness: role of waist-to-hip ratio. *Journal of Personality and Social Psychology* 65(2):293-307.
- Slaměník, Ivan. 2008. Afiliace, atraktivita, láska. In *Sociální psychologie. Druhé, přepracované a rozšířené vydání*. Výrost, Jozef a Ivan Slaměník, eds. S. 249-265. Praha: Grada.
- Snyder, Mark. 2001. When Beliefs Creates Reality: The self-fulfilling impact of first impressions on social interaction. In *The production of reality: essays and readings on social interaction*. Jodi O'Brien a Peter Kolloc, eds. S. 424-428. 3. vydání. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- Snyder, Mark, Elizabeth D. Tanke, a Ellen Berscheid. 1977. Social perception and interpersonal behavior: on the self-fulfilling nature of social stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology* 35(9):656-666.
- Symons, Donald. 1979. *The evolution of human sexuality*. New York: Oxford University Press.

- Thornhill, Randy, a Steven W. Gangestad. 1993. Human facial beauty: averageness, symmetry, and parasite resistance. *Human nature* 4(3):237–269.
- Thornhill, Randy, a Steven W. Gangestad. 1994. Human fluctuating asymmetry and sexual behaviour. *Psychological Science* September 5(5):297–302.
- Umberson, Debra, a Michael Hughes. 1987. The impact of physical attractiveness on achievement and psychological well-being. *Social Psychology Quarterly* 50(3):227-236.
- Van Leeuwen, Matthijs L., a Neil C. Macrae. 2004. Is beautiful always good? Implicit benefits of facial attractiveness. *Social Cognition* 22(6):637-649.
- Weiss, Petr. 2009. Sexuální atraktivita a její determinanty. *Psychiatrie pro praxi* 10(4):188-190.
- Webster, Murray, Jr., a James E. Driskell, Jr. 1983. Beauty as status. *American Journal of Sociology* 89(1):140-165.
- Webster, Murray, Jr., a Martha Foschi. 1988. Overview of status generalization. In *Status generalization: new theory and research*. Murray Webster, Jr. a Martha Foschi, eds. S. 1-20. Stanford: Stanford University Press.
- Zebrowitz, Leslie A. 1997. *Reading faces: window to the soul?* Boulder, CO: Westview Press.
- Zebrowitz, Leslie A. 2004. The origin of first impressions. *Journal of Cultural and Evolutionary Psychology* 2(1-2):93-108.

Zebrowitz, Leslie A., Carrie Andreoletti, Mary Ann Collins, So Young Lee, and Jeremy Blumenthal. 1998. Bright, bad, babyfaced boys: appearance stereotypes do not always yield self-fulfilling prophecy effects. *Journal of Personality and Social Psychology* 75(5):1300-1320.

Zebrowitz, Leslie A., and Gillian Rhodes. 2004. Sensitivity to „bad genes“ and the anomalous face overgeneralization effect: cue validity, cue utilization, and accuracy in judging intelligence and health. *Journal of Behavior* 28(3):167-185.

11 RESUME

This bachelor thesis deals with the influence of attractiveness on attribution of personality traits and social status of the individual. Part of this thesis is an empirical study focused on attribution of jobs with the different status levels to people with different levels of attractiveness.

First we can learn that science has been focused on relationship between the appearance and the attributes of a person since the development of physiognomy. Then this thesis presents the fact that even today we have the assumption that we can really determine directly from the human face some human attributes. In addition, it presents the idea about creation of relationship between external and internal signs.

The next part of this thesis describes physical attractiveness. The attractiveness is presented here not only as a combination of a physical, personal and statutory attractiveness but also as the features which are considered to be attractive cross-culturally.

Another section devoted to the influence of attractiveness in relation to personal attributes collects the following knowledge: attractiveness is a subject of cultural stereotypes and prejudices that more attractive people are basically better than unattractive ones; and that based on this fact we assign them positive personality attributes and better abilities.

Following part deals with the fact that attractiveness better determines the social status of attractive members and discriminates and lowers the social status of the unattractive ones.

The empirical part of this thesis aspired to prove that attractiveness influences personal status. It used jobs with the different status levels in combination with sample of people with different levels of attractiveness. The results partially proves that attractive people are considered to have more prestigious jobs. On the other hand this study does not prove the influence of the gender of respondents on their assessment.

12 PŘÍLOHY

12.1 Obrázky

Obrázek 1. Mužské fotografie v pořadí podle výsledků hodnocení atraktivity.

Obrázek 2. Vybrané fotografie mužů podle atraktivity:

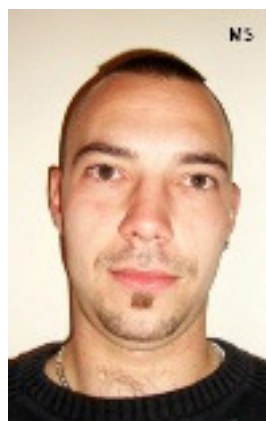
a) atraktivní

b) průměrní

c) neatraktivní

Obrázek 3. Ženské fotografie v pořadí podle výsledků hodnocení atraktivity.

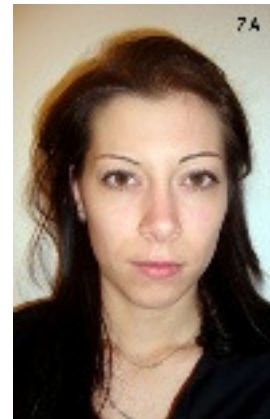

Obrázek 4. Vybrané fotografie žen podle atraktivity:

a) atraktivní

b) průměrné

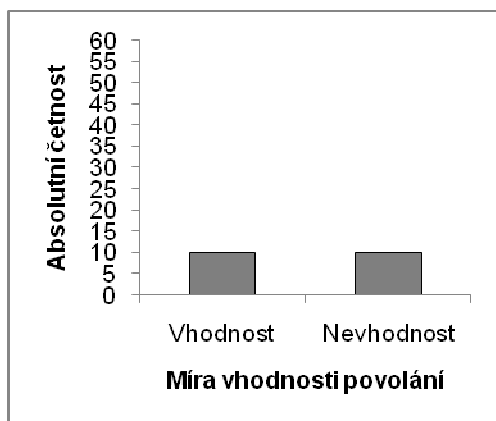
c) neatraktivní

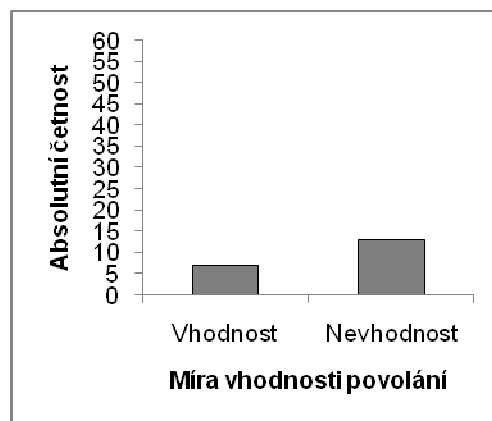
12.2 Grafy

12.2.1 Hodnocení mužů muži

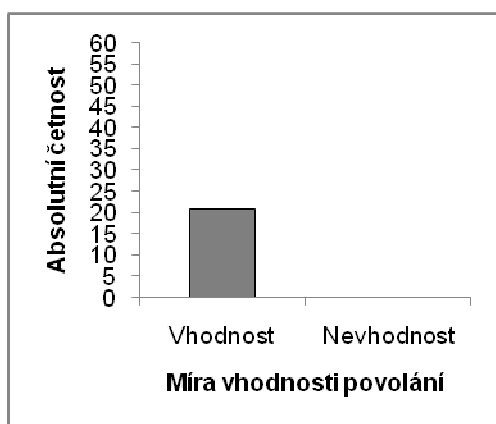
Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání atraktivním mužům

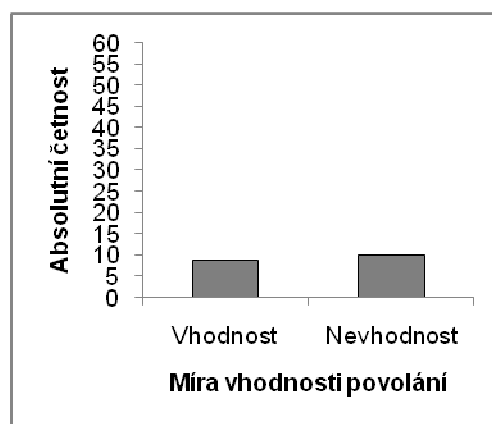
Graf 3. Lékař

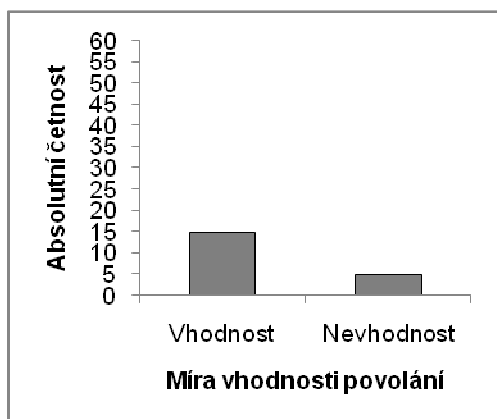
Graf 4. Učitel na vysoké škole

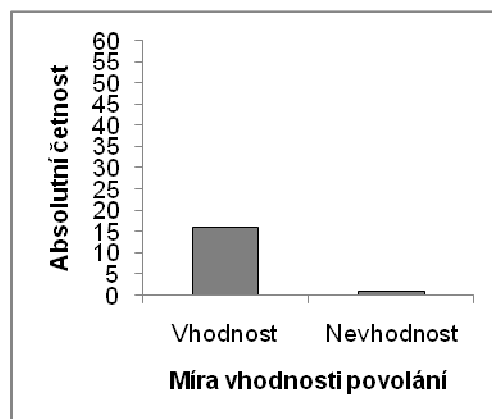
Graf 3. Záchranář

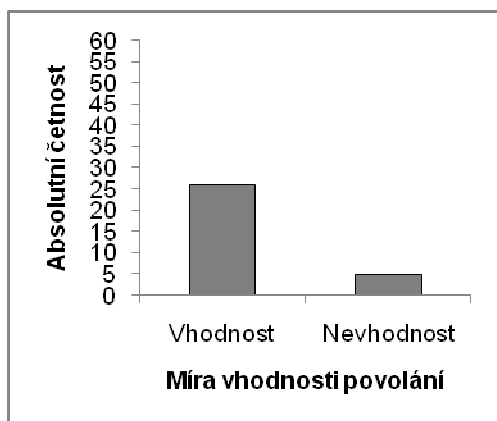
Graf 4. Truhlář (jiné kvalif. řemeslo)

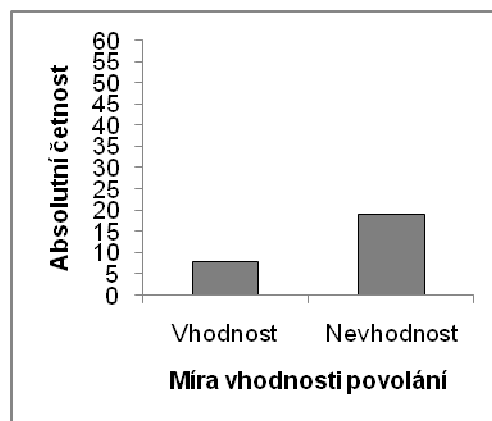
Graf 5. Policista

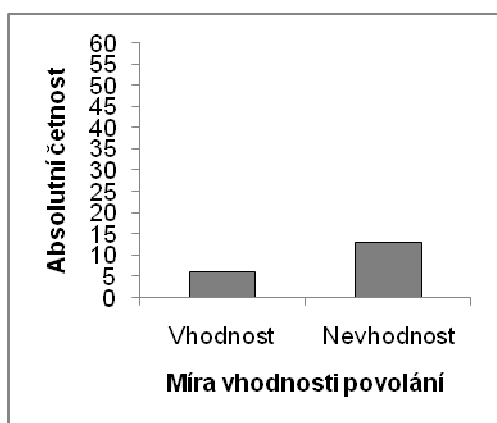
Graf 6. Profesionální sportovec

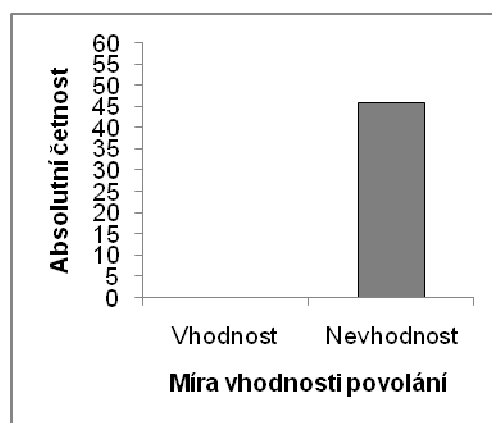
Graf 7. Manažer

Graf 8. Stavební dělník

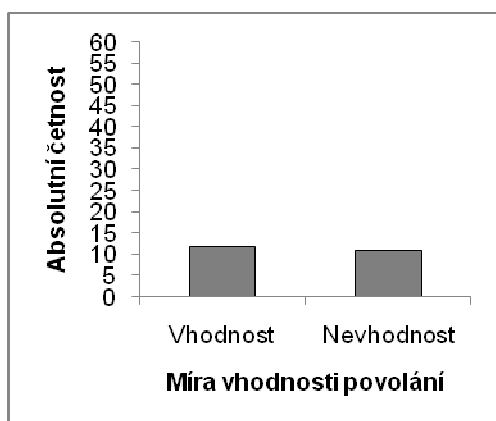

Graf 9. Prodavač

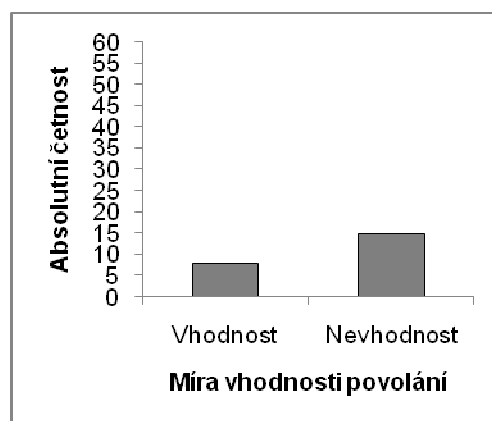

Graf 10. Popelář

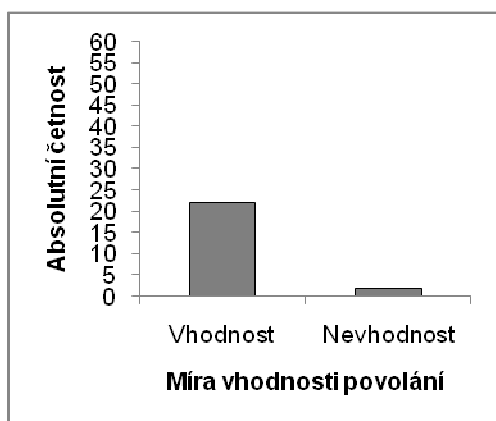
Grafy pro přisuzování míry vhodnosti povolání průměrně atraktivním mužům

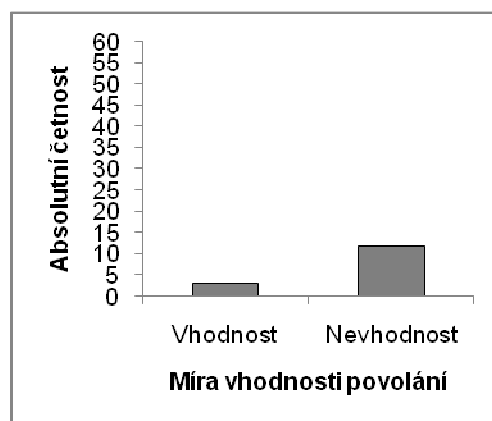
Graf 11. Lékař

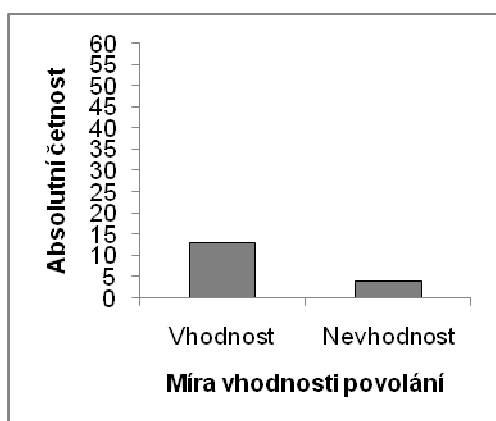
Graf 12. Učitel na vysoké škole

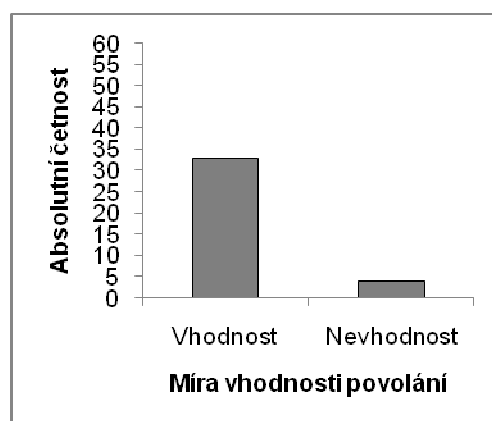
Graf 13. Záchranář

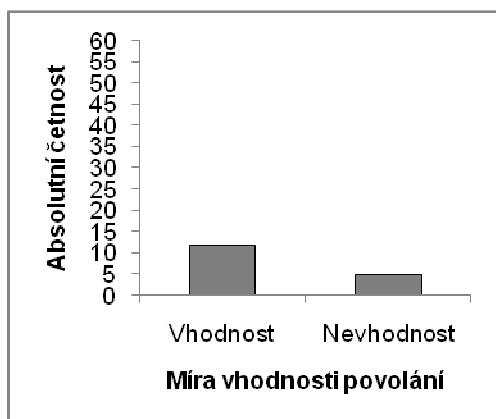
Graf 14. Truhlář (jiné kvalif. řemeslo)

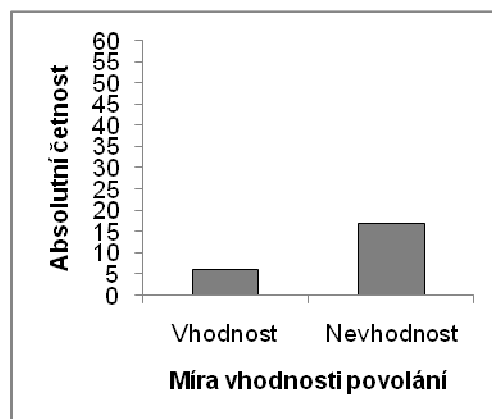
Graf 15. Policista

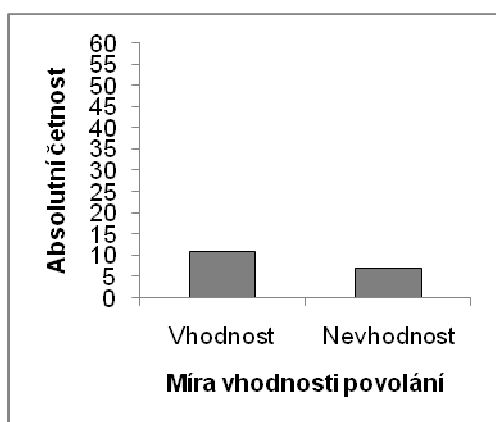
Graf 16. Profesionální sportovec

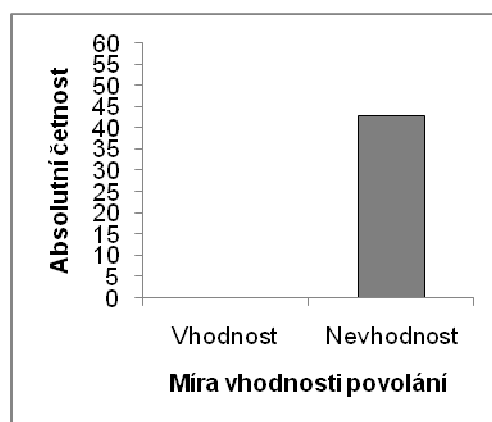
Graf 17. Manažer

Graf 18. Stavební dělník

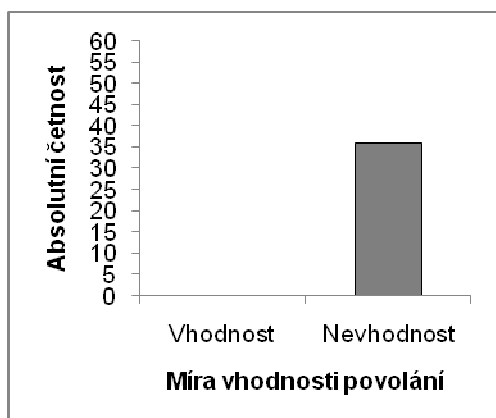

Graf 19. Prodavač

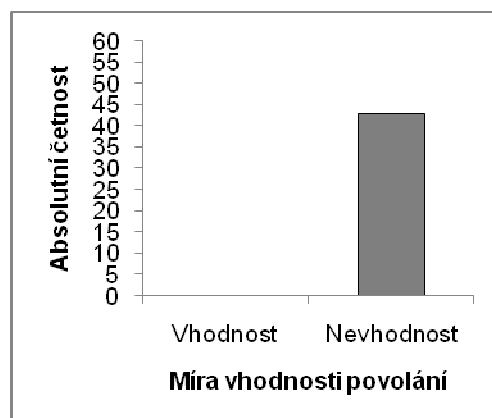

Graf 20. Popelář

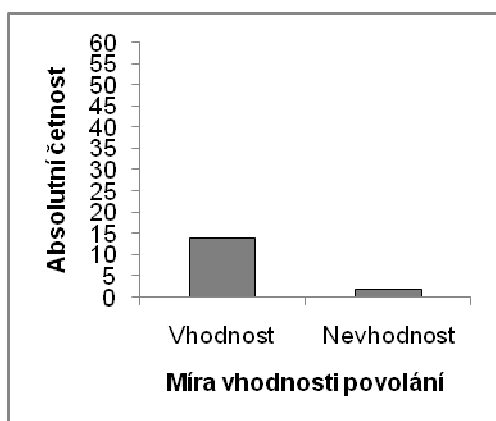
Grafy pro přisuzování míry vhodnosti povolání neatraktivním mužům

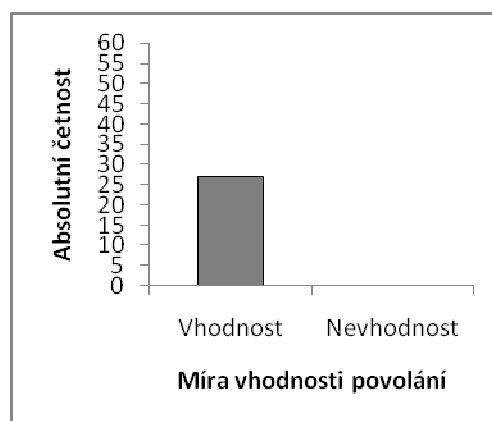
Graf 21. Lékař

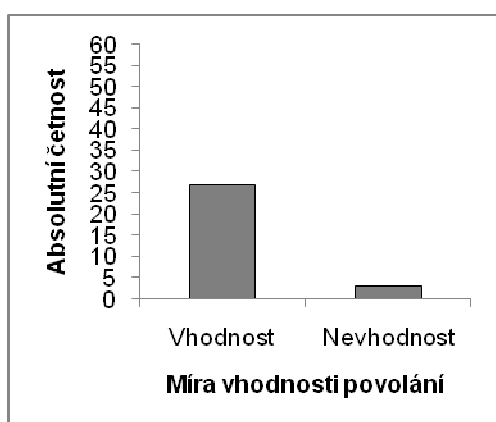
Graf 22. Učitel na vysoké škole

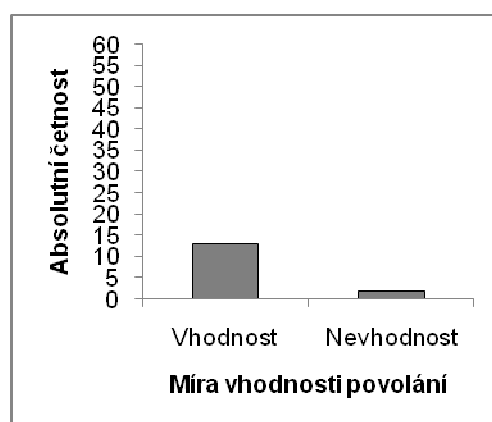
Graf 23. Záchranář

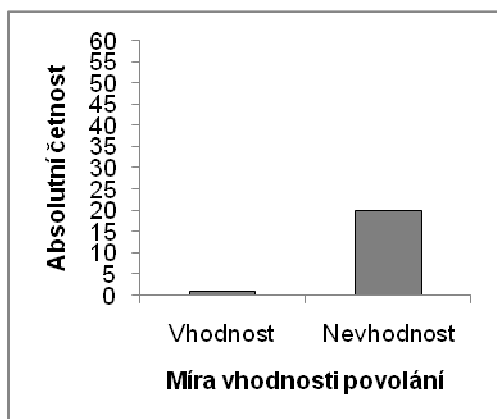
Graf 24. Truhlář (jiné kvalif. řemeslo)

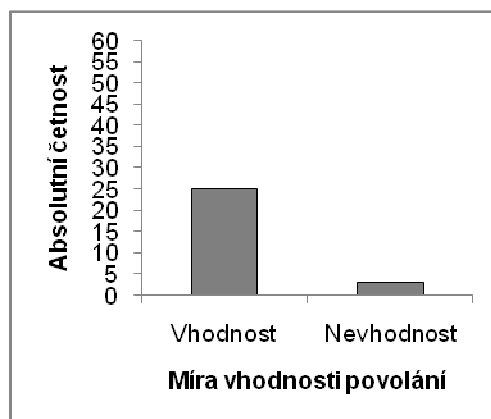
Graf 25. Policista

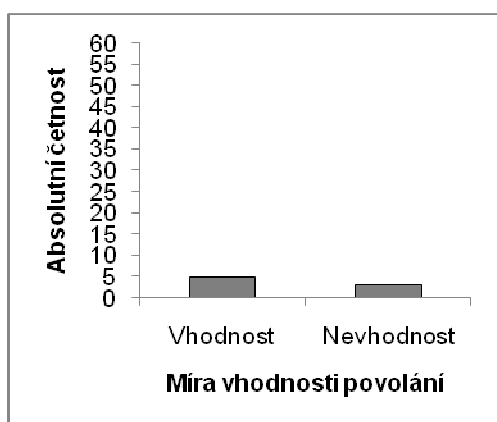
Graf 26. Profesionální sportovec

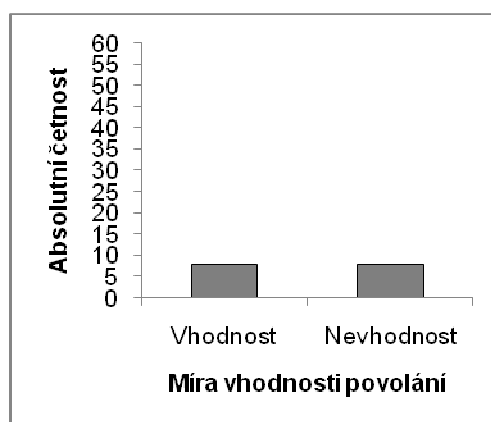
Graf 27. Manažer

Graf 28. Stavební dělník

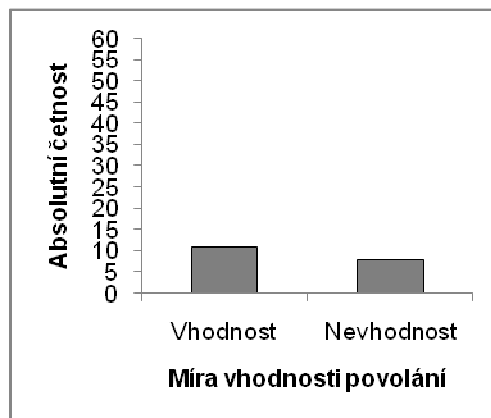
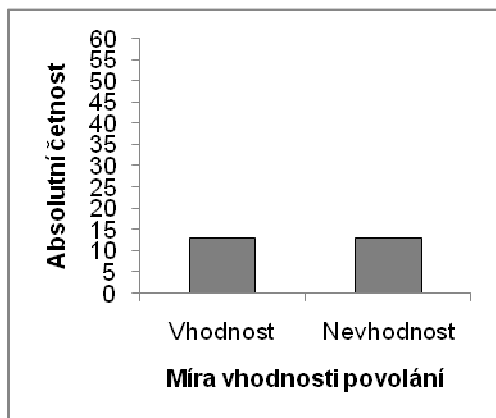
Graf 29. Prodavač

Graf 30. Popelář

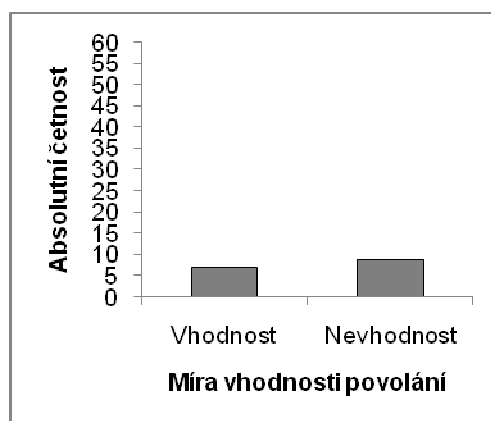
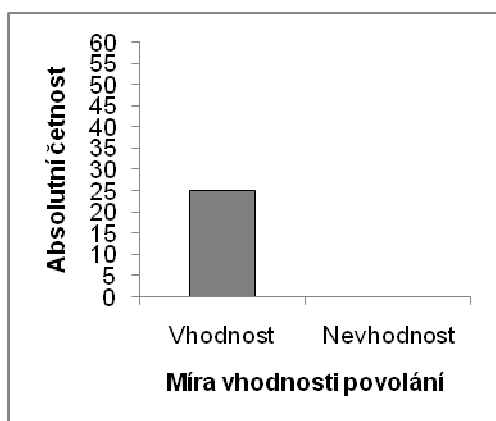
12.2.2 Hodnocení mužů ženami

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání
atraktivním mužům

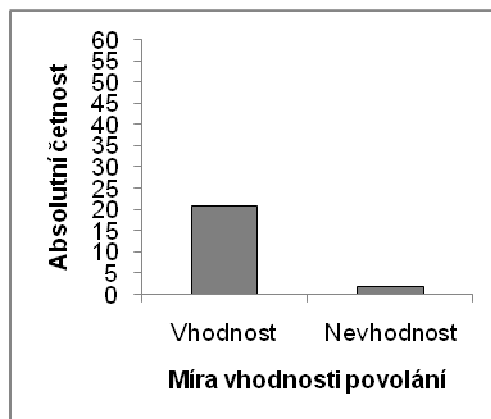
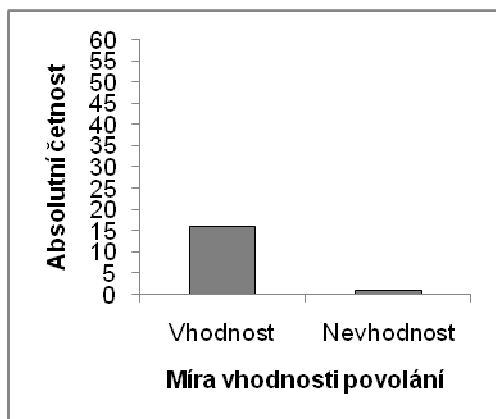
Graf 31. Lékař

Graf 32. Učitel na vysoké škole

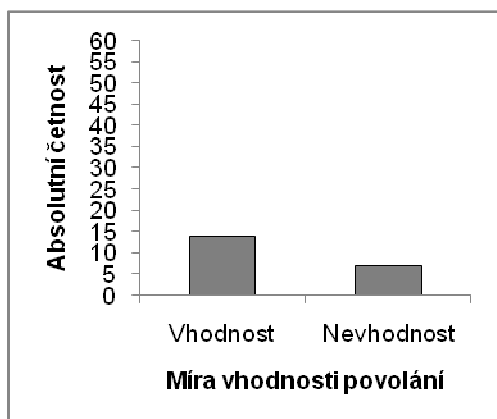
Graf 33. Záchranář

Graf 34. Truhlář (jiné kvalif. řemeslo)

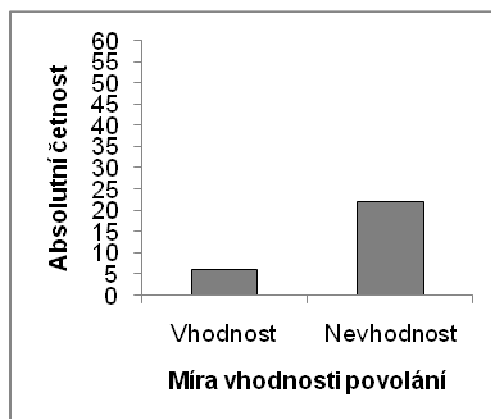

Graf 35. Policista

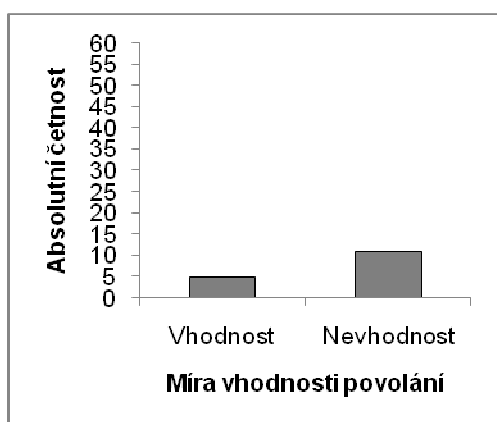
Graf 36. Profesionální sportovec

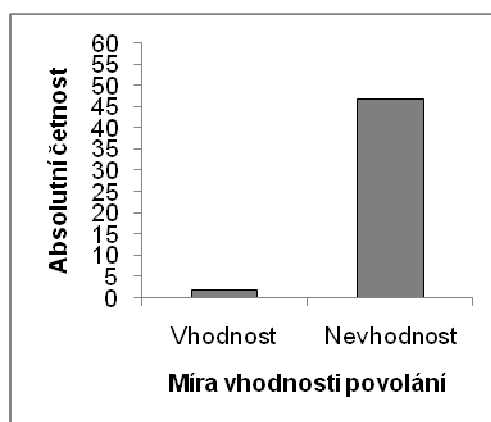
Graf 37. Manažer

Graf 38. Stavební dělník

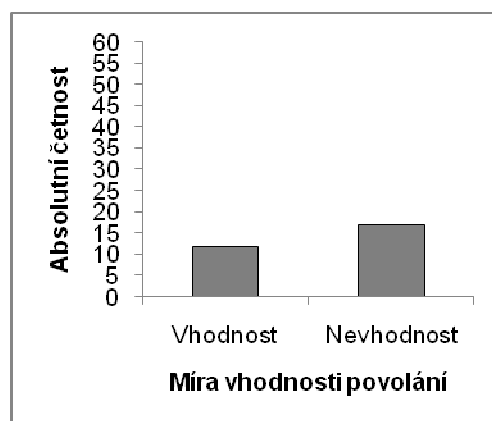
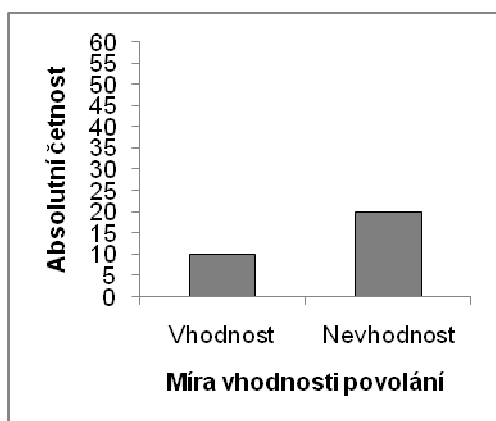

Graf 39. Prodavač

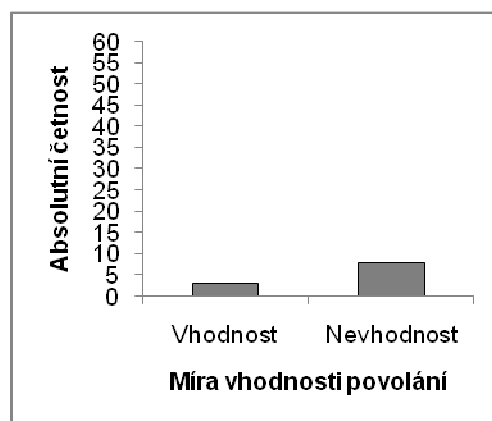
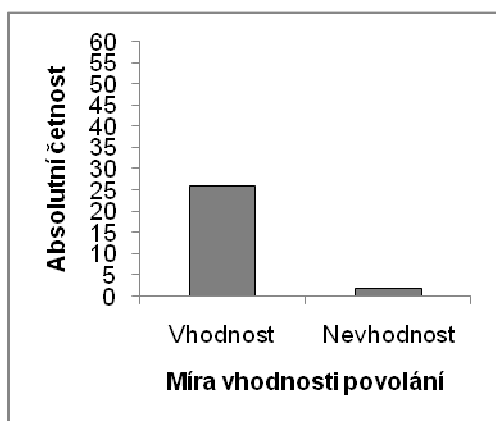
Graf 40. Popelář

Grafy pro přisuzování míry vhodnosti povolání průměrně atraktivním mužům

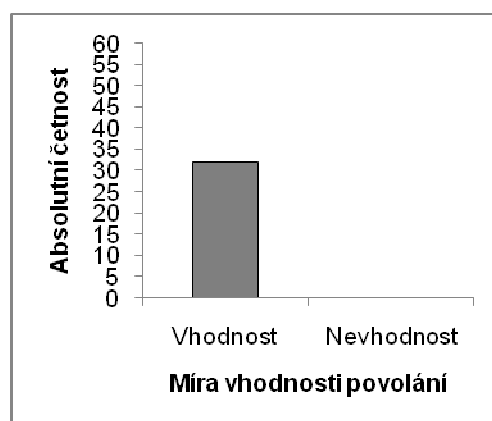
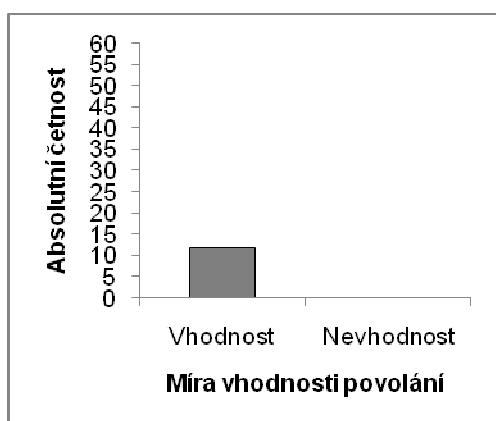
Graf 41. Lékař

Graf 42. Učitel na vysoké škole

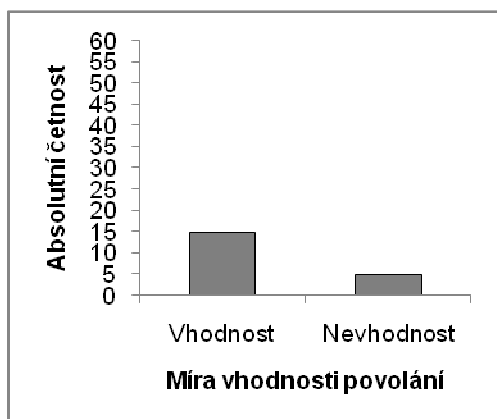
Graf 43. Záchranář

Graf 44. Truhlář (jiné kvalif. řemeslo)

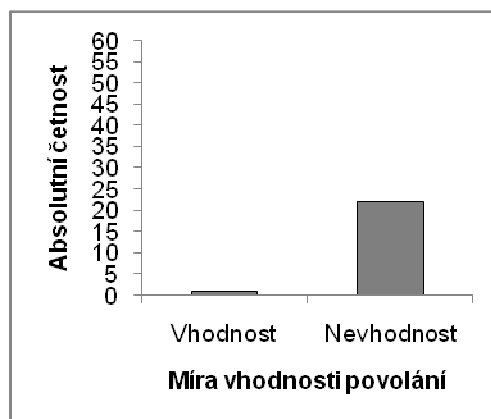

Graf 45. Policista

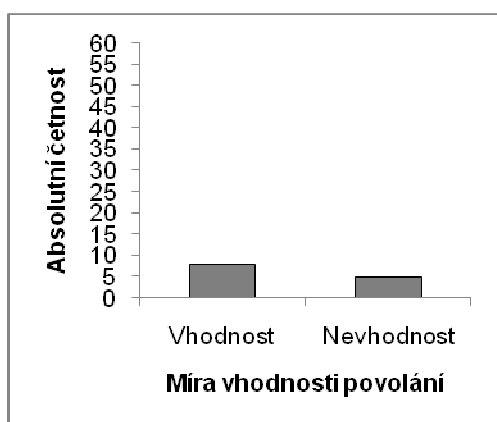
Graf 46. Profesionální sportovec

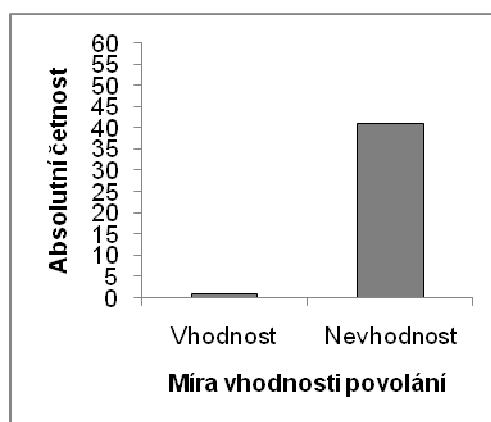
Graf 47. Manažer

Graf 48. Stavební dělník

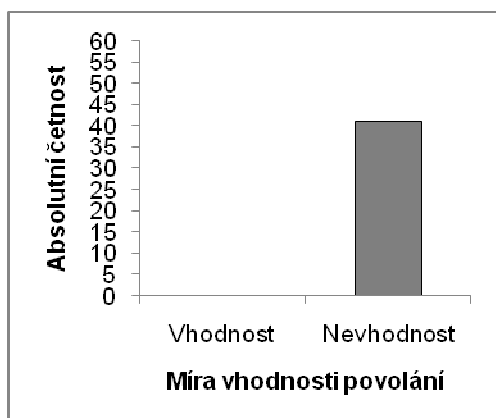

Graf 49. Prodavač

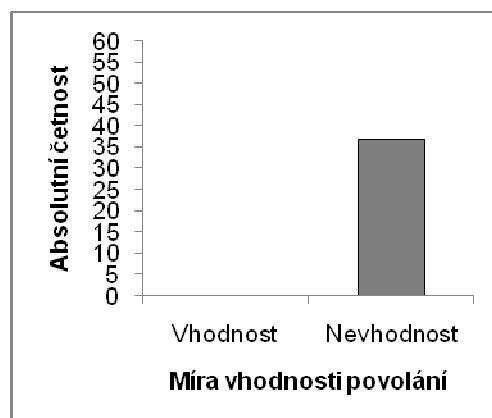

Graf 50. Popelář

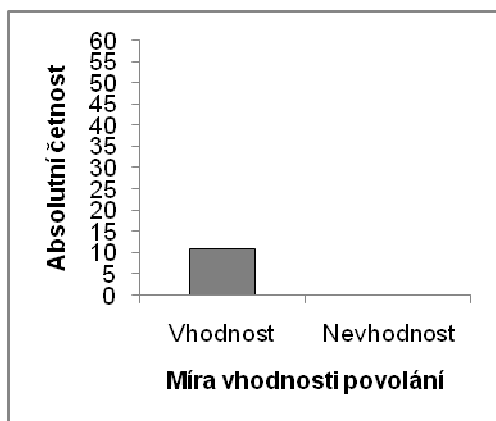
Grafy pro přisuzování míry vhodnosti povolání neatraktivním mužům

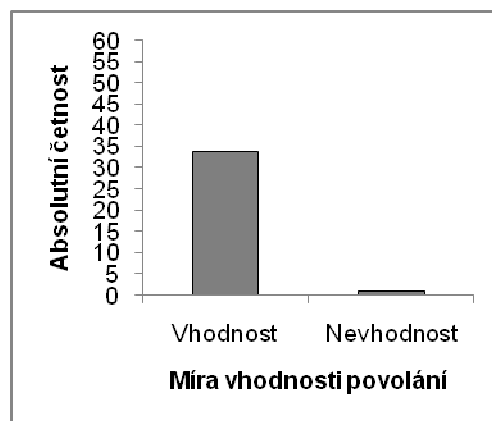
Graf 51. Lékař

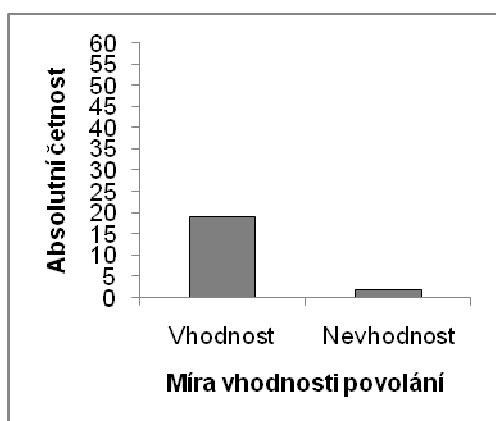
Graf 52. Učitel na vysoké škole

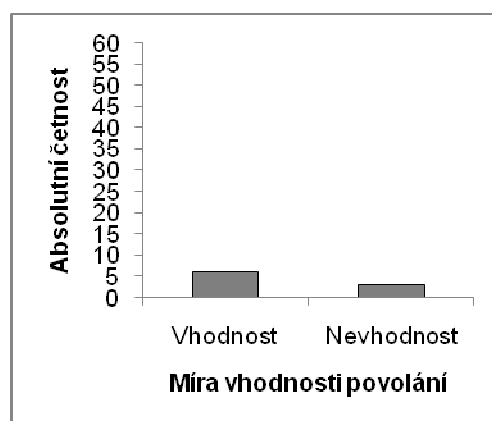
Graf 53. Záchranář

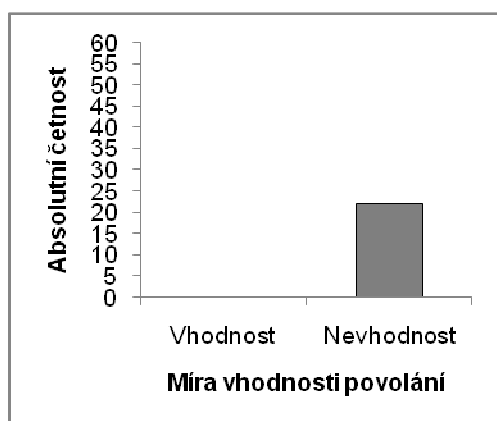
Graf 54. Truhlář (jiné kvalif. řemeslo)

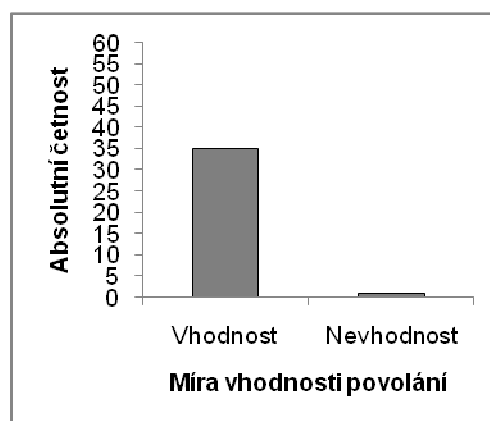
Graf 55. Policista

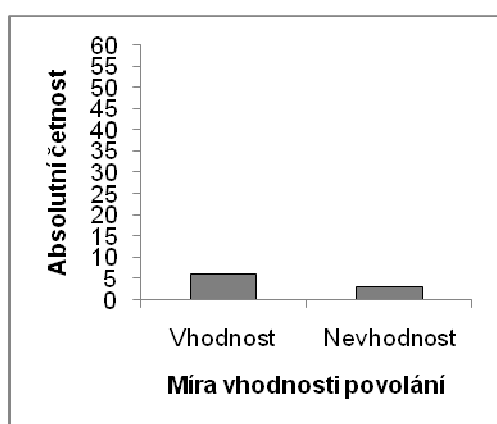
Graf 56. Profesionální sportovec

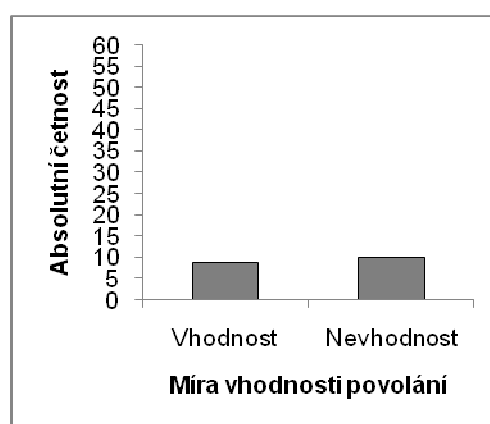
Graf 57. Manažer

Graf 58. Stavební dělník

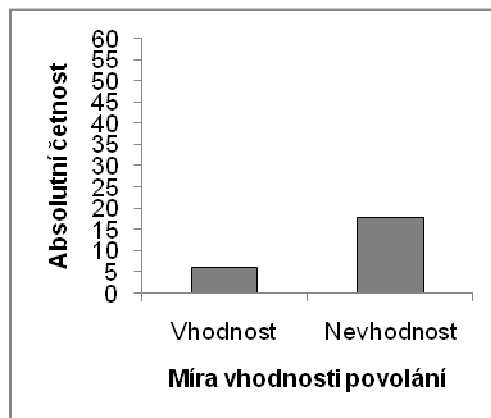
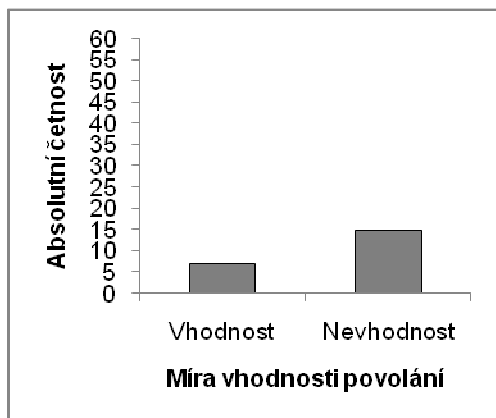
Graf 59. Prodavač

Graf 60. Popelář

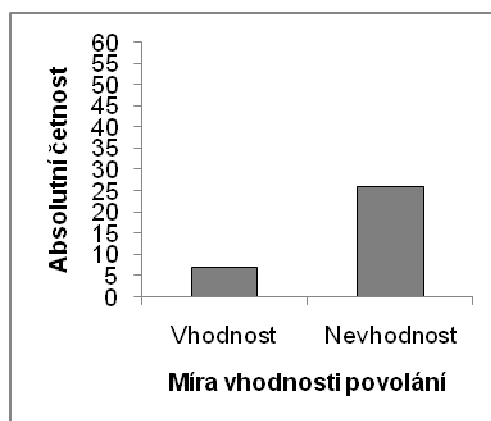
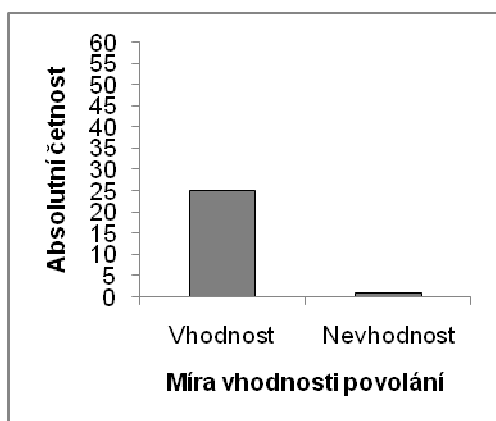
12.2.3 Hodnocení žen ženami

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání atraktivním ženám

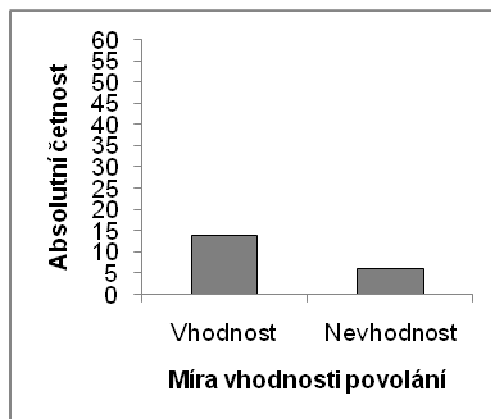
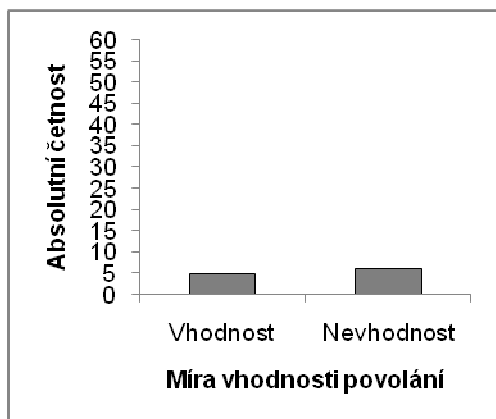
Graf 61. Lékařka

Graf 62. Učitelka na vysoké škole

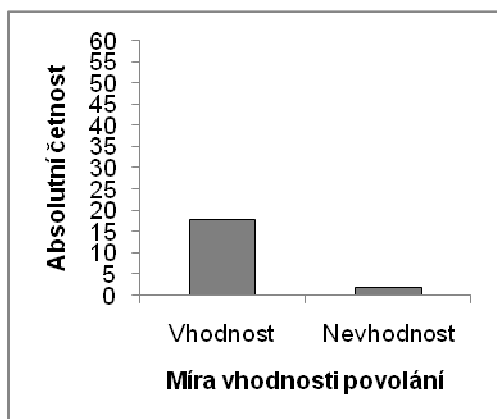
Graf 63. Zdravotní sestra

Graf 64. Švadlena (jiné kvalif. řem.)

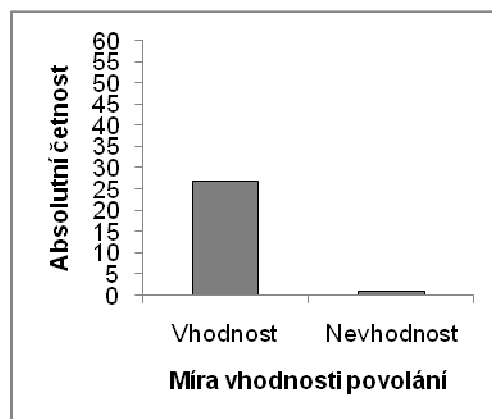

Graf 65. Policistka

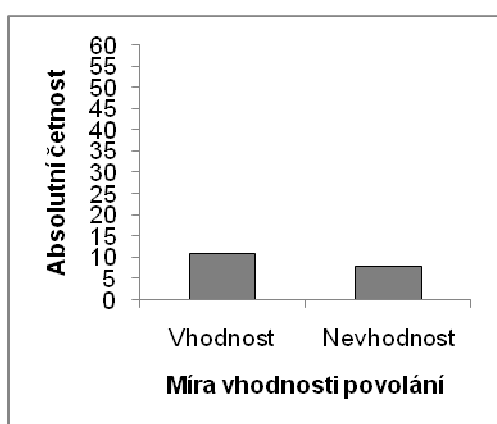
Graf 66. Profesionální sportovkyně

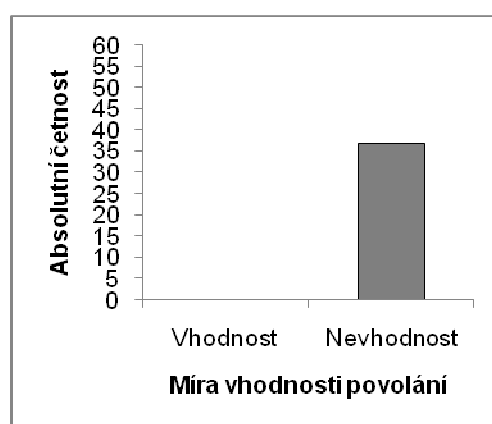
Graf 67. Manažerka

Graf 68. Bankovní úřednice

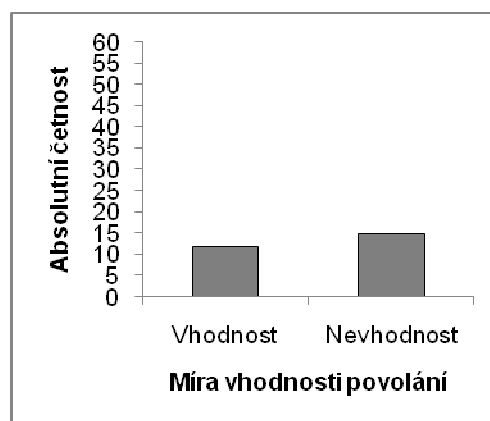
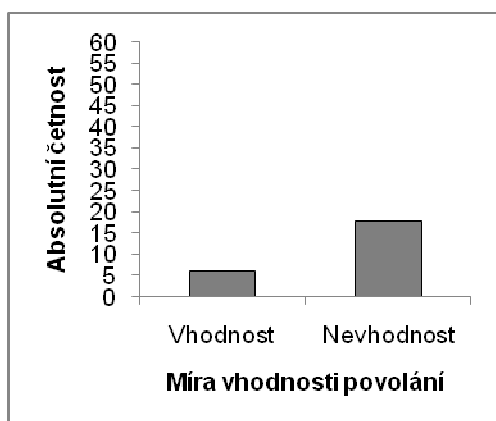

Graf 69. Prodavačka

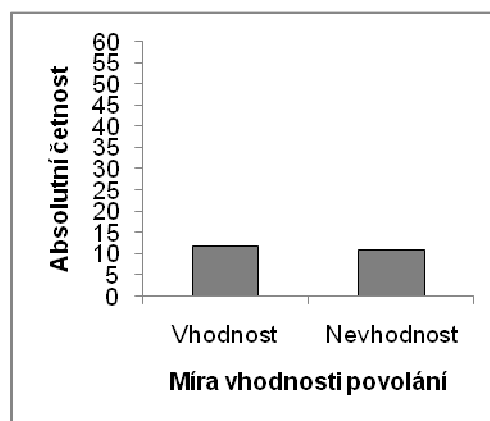
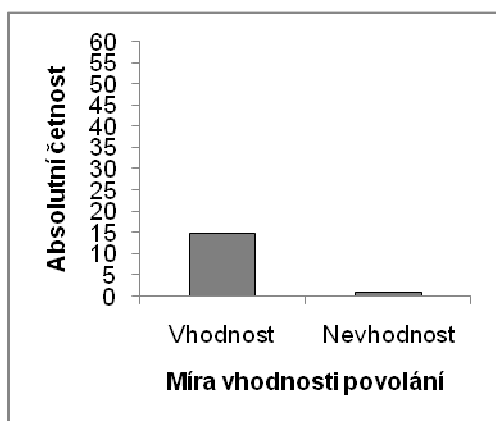
Graf 70. Uklízečka

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání průměrně atraktivním ženám

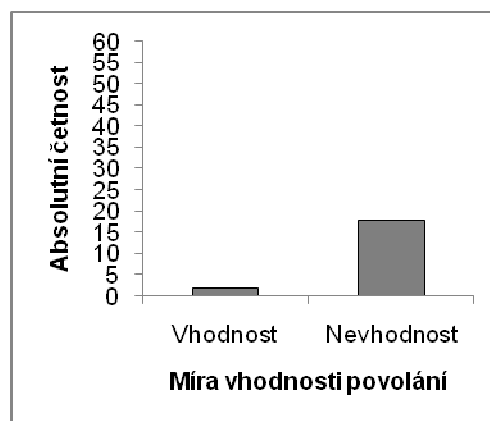
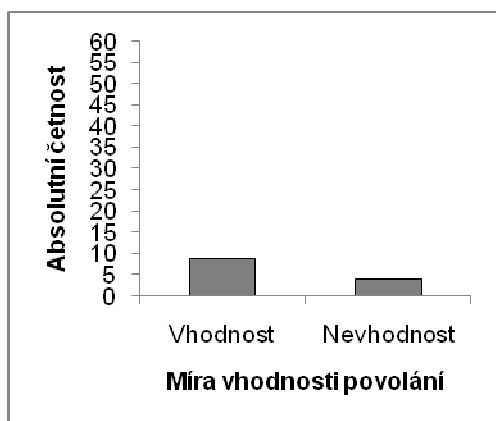
Graf 71. Lékařka

Graf 72. Učitelka na vysoké škole

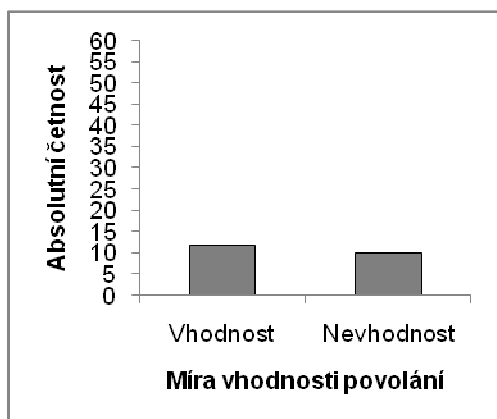
Graf 73. Zdravotní sestra

Graf 74. Švadlena (jiné kvalif. řem)

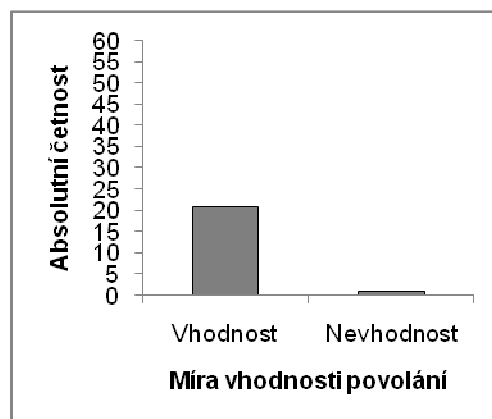

Graf 75. Policistka

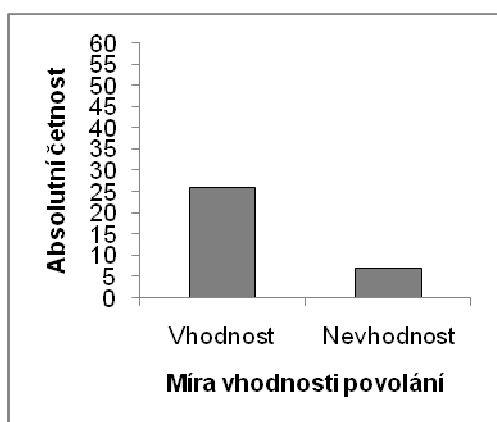
Graf 76. Profesionální sportovkyně

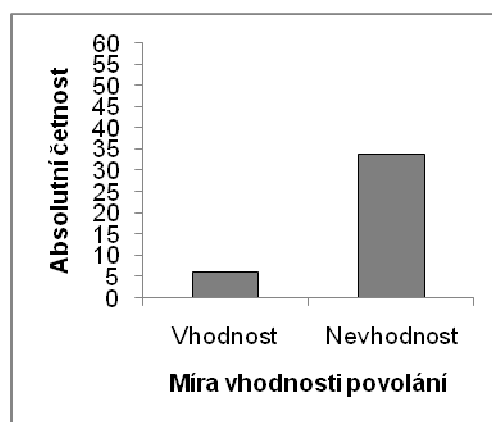
Graf 77. Manažerka

Graf 78. Bankovní úřednice

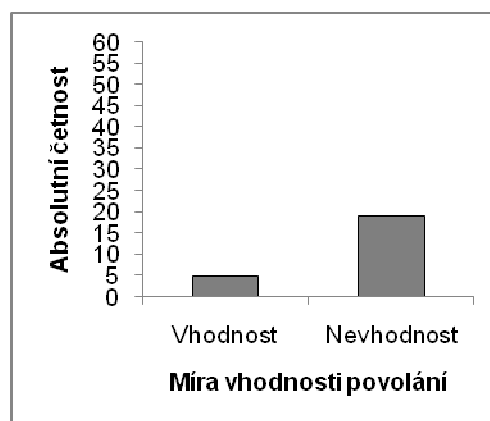
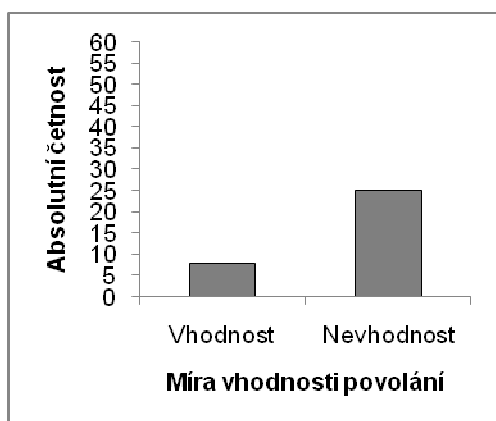

Graf 79. Prodavačka

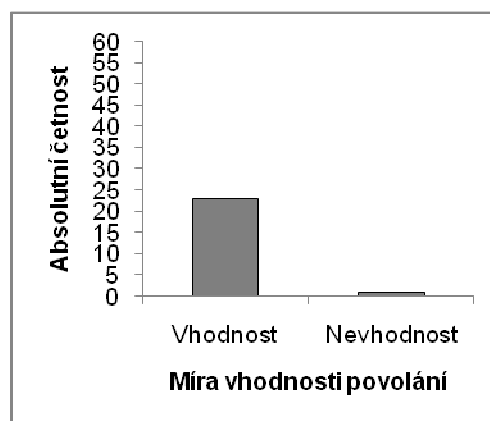
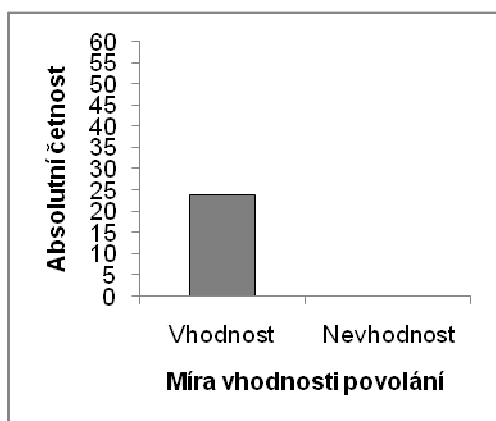
Graf 80. Uklízečka

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání
neatraktivním ženám

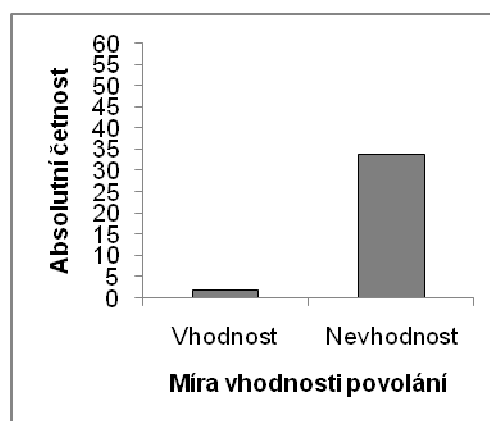
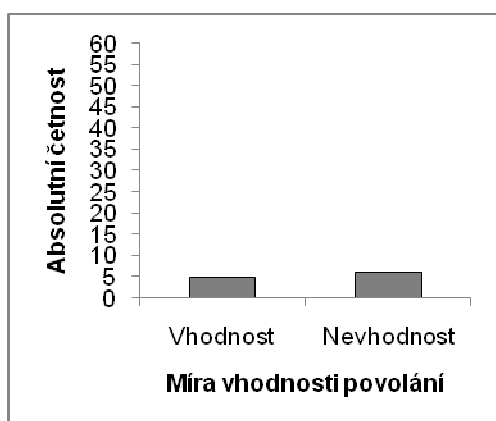
Graf 81. Lékařka

Graf 82. Učitelka na vysoké škole

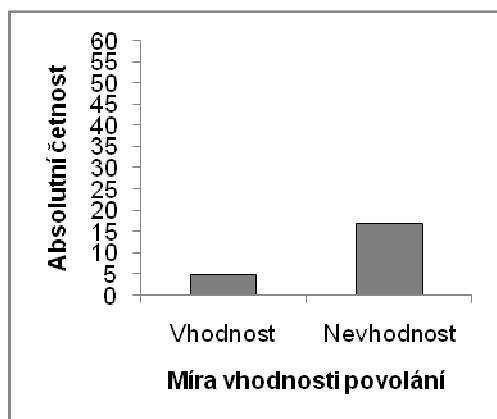
Graf 83. Zdravotní sestra

Graf 84. Švadlena (jiné kvalif. řem.)

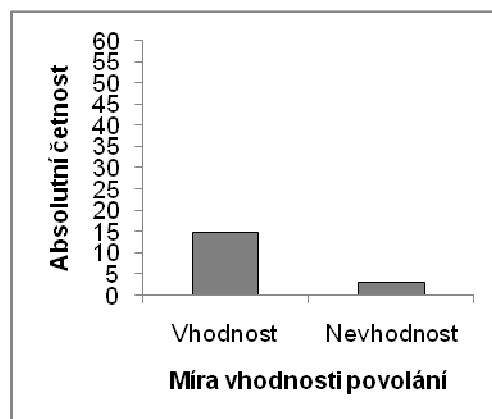

Graf 85. Policistka

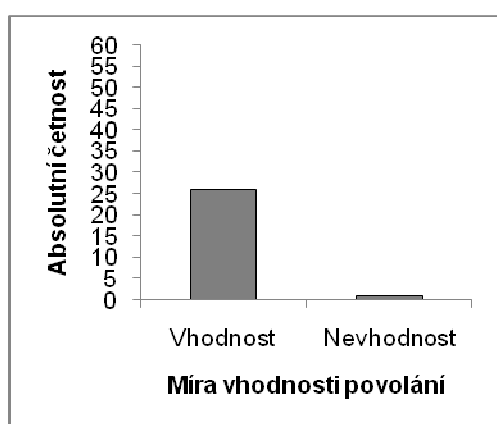
Graf 86. Profesionální sportovkyně

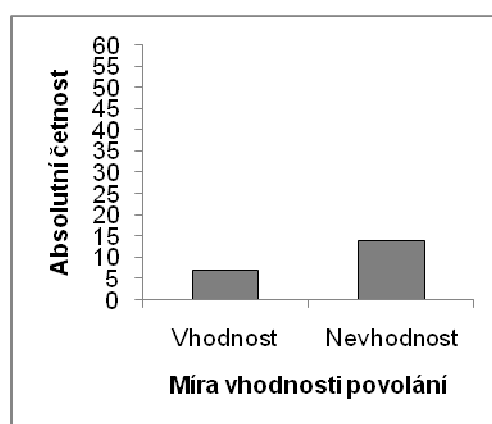
Graf 87. Manažerka

Graf 88. Bankovní úřednice

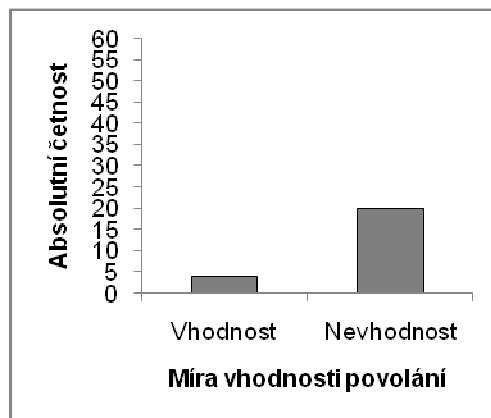
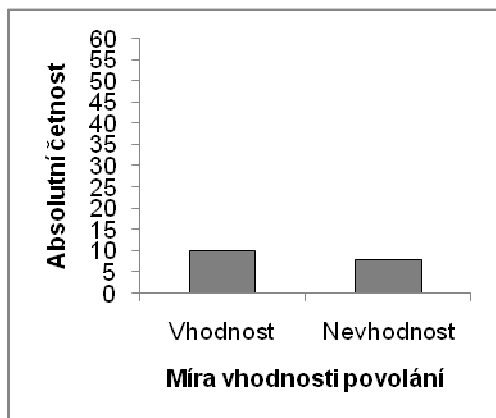
Graf 89. Prodavačka

Graf 90. Uklízečka

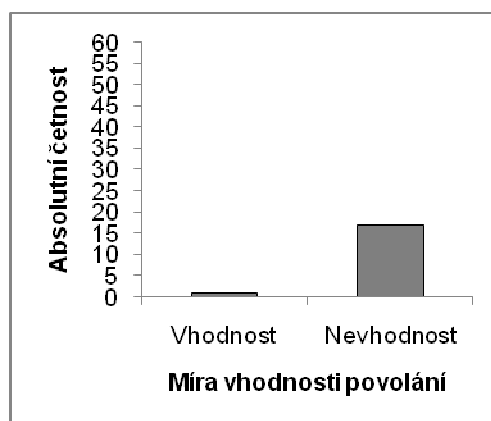
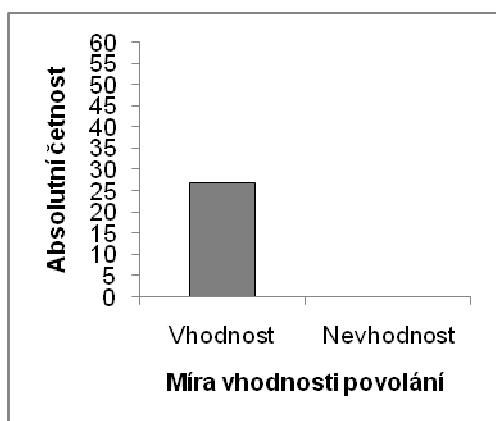
12.2.4 Hodnocení žen muži

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání atraktivním ženám

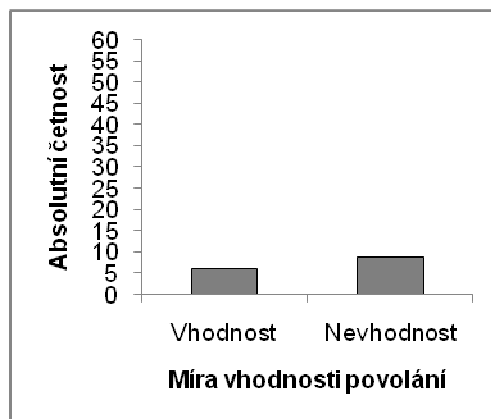
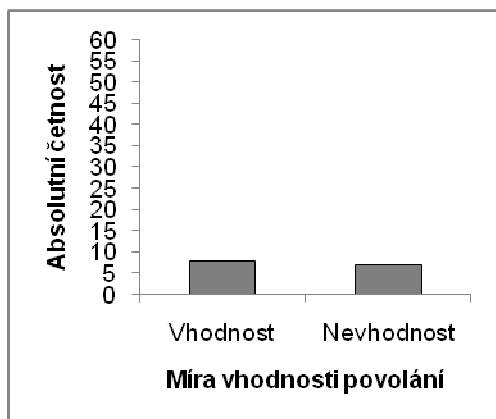
Graf 91. Lékařka

Graf 92. Učitelka na vysoké škole

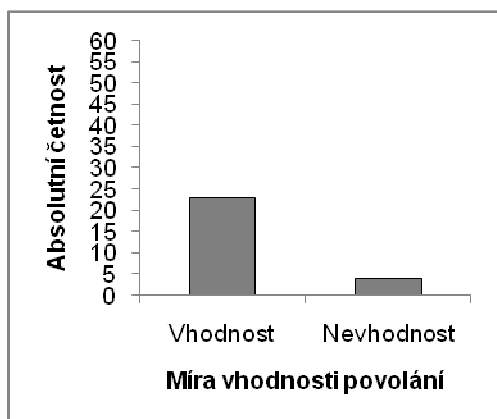
Graf 93. Zdravotní sestra

Graf 94. Švadlena (jiné kvalif. řem.)

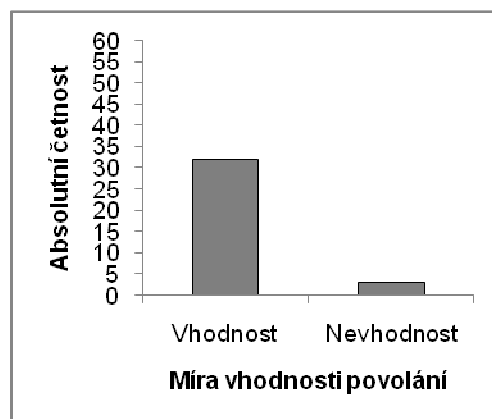

Graf 95. Policistka

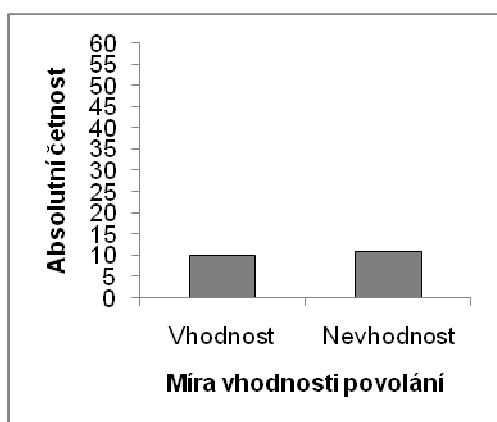
Graf 96. Profesionální sportovkyně

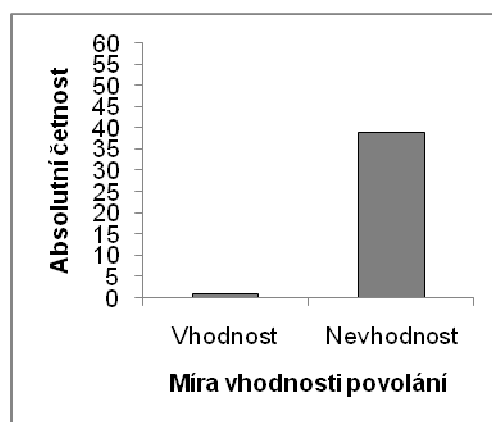
Graf 97. Manažerka

Graf 98. Bankovní úřednice

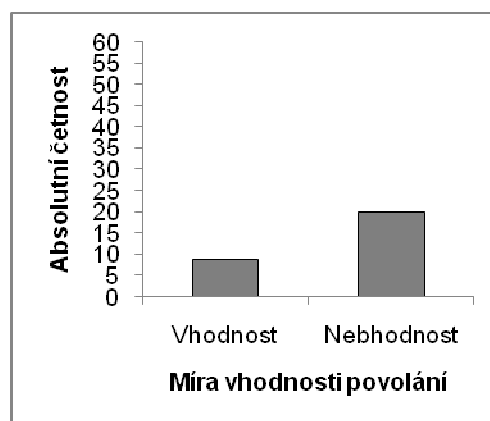
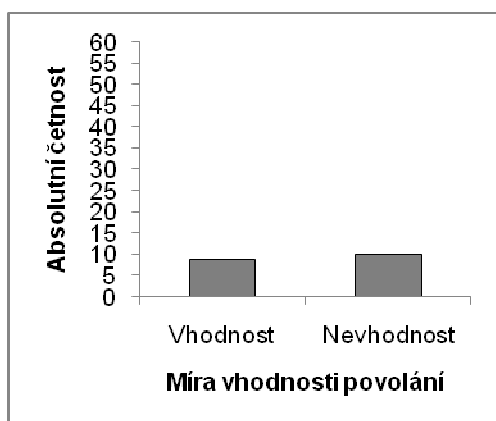

Graf 99. Prodavačka

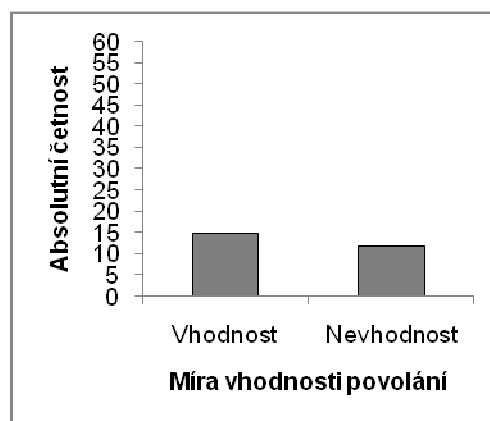
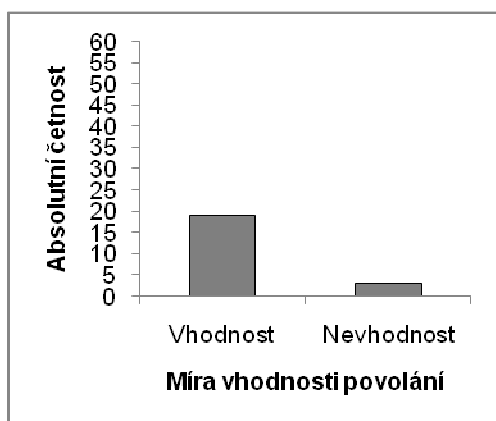
Graf 100. Uklízečka

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání průměrně atraktivním ženám

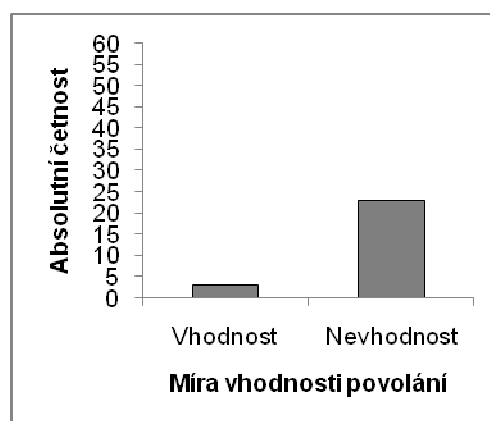
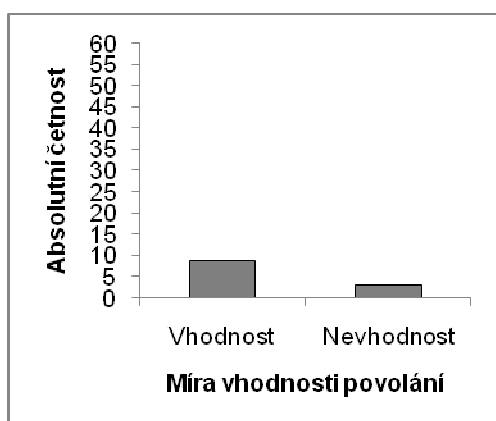
Graf 101. Lékařka

Graf 102. Učitelka na vysoké škole

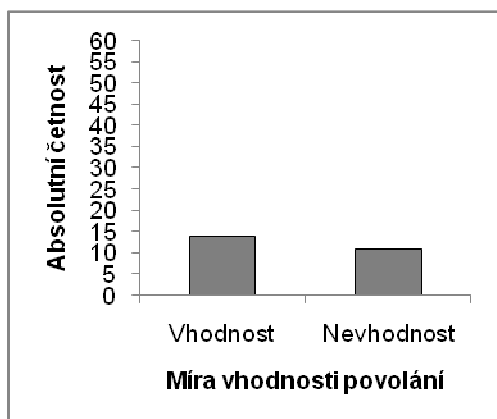
Graf 103. Zdravotní sestra

Graf 104. Švadlena (jiné kvalif. řem.)

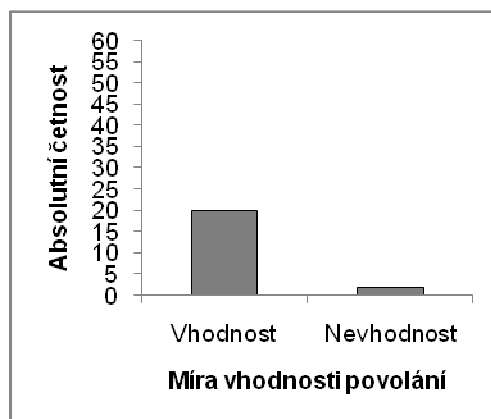

Graf 105. Policistka

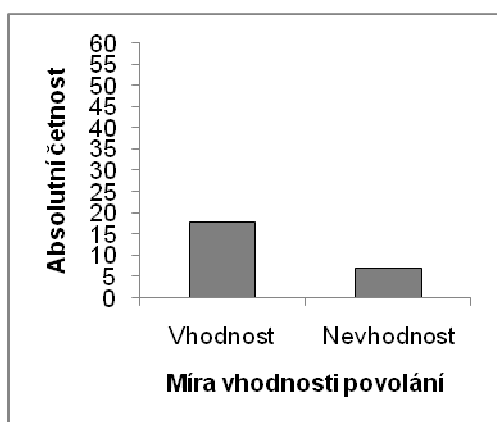
Graf 106. Profesionální sportovkyně

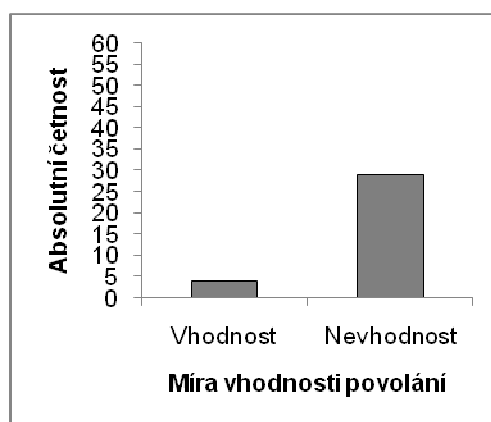
Graf 107. Manažerka

Graf 108. Bankovní úřednice

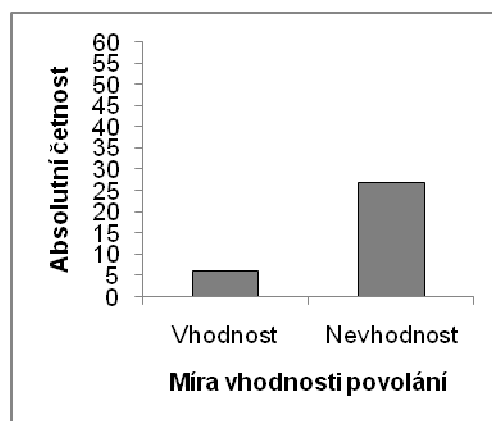
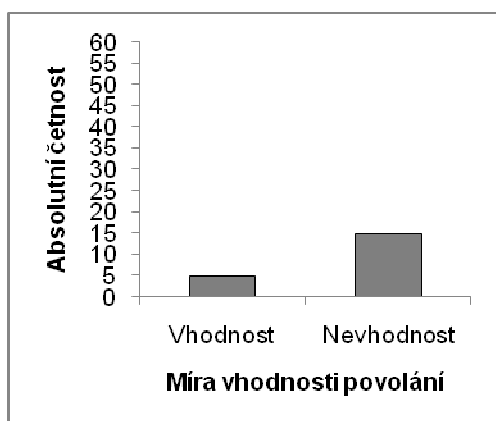

Graf 109. Prodavačka

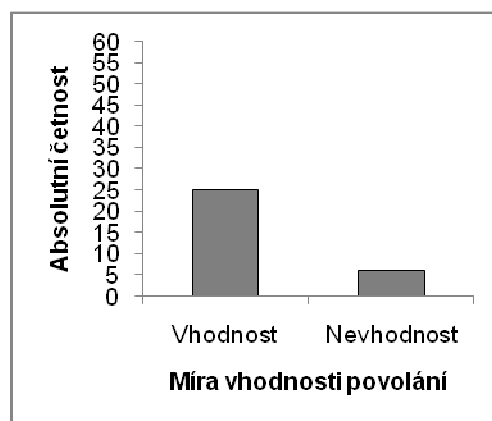
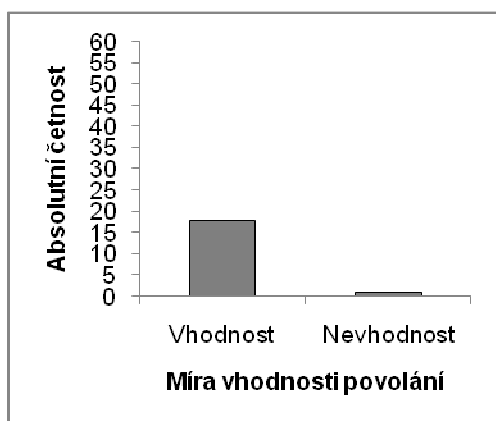
Graf 110. Uklízečka

Grafy pro absolutní četnost přisuzování míry vhodnosti povolání
neatraktivním ženám

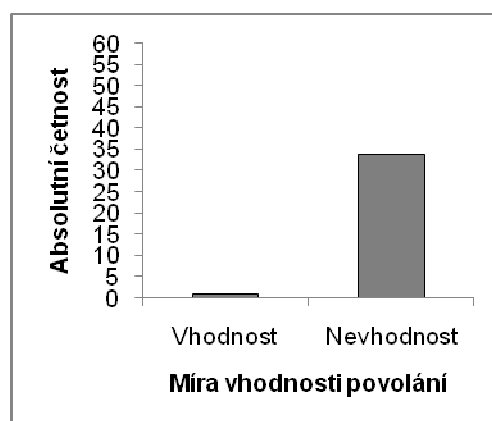
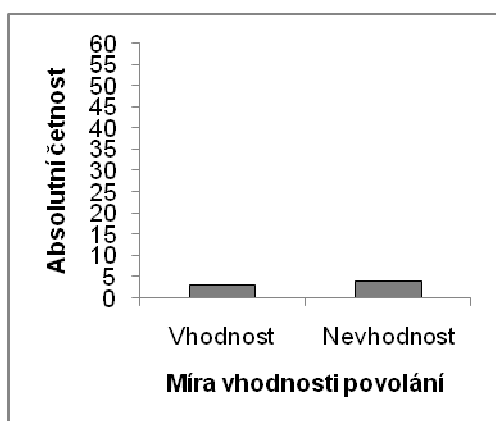
Graf 111. Lékařka

Graf 112. Učitelka na vysoké škole

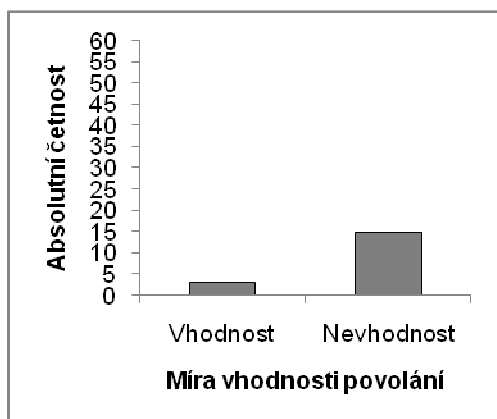
Graf 113. Zdravotní sestra

Graf 114. Švadlena (jiné kvalif. řem.)

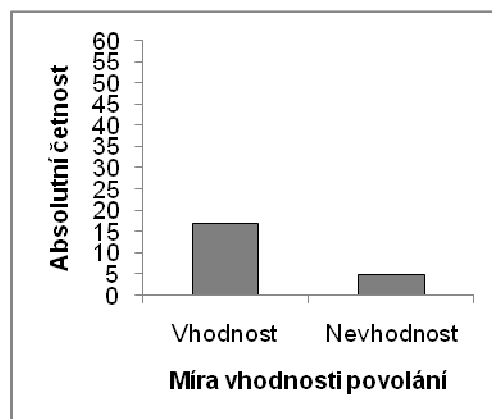

Graf 115. Policistka

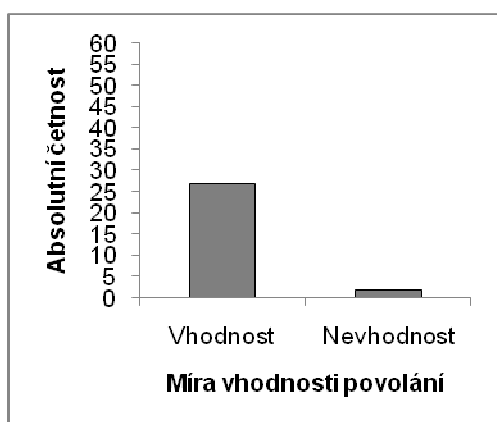
Graf 116. Profesionální sportovkyně

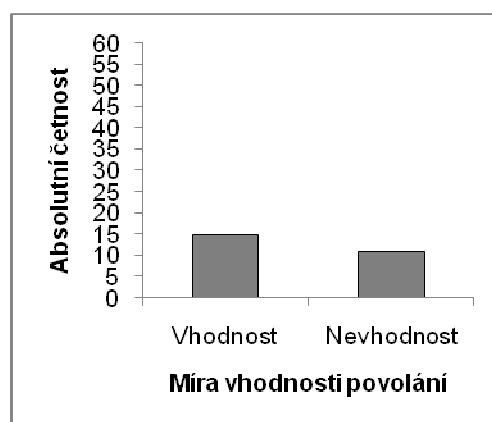
Graf 117. Manažerka

Graf 118. Bankovní úřednice

Graf 119. Prodavačka

Graf 120. Uklízečka

12.3 Tabulky

12.3.1 Tabulky výsledků průměrného hodnocení atraktivity

Tabulka 1. Průměrné hodnocení atraktivity mužů.

Fotografie muži	
Fotografie	Průměr
I	3,053
M	4,368
D	4,842
Y	5,000
T	6,158
G	7,263
K	7,368
P	8,474
A	8,579
R	8,947
F	9,316
V	9,579
U	10,579
S	11,526
Z	14,947

Tabulka 2. Průměrné hodnocení atraktivity žen.

Fotografie ženy	
Fotografie	Průměr
R	2,789
F	3,421
K	3,579
G	3,632
V	5,579
S	7,737
A	7,895
I	8,158
Y	8,789
P	8,895
U	10,316
D	10,632
T	11,789
Z	13,000
M	13,789

12.3.2 Kontingenční tabulky

12.3.2.1 Vhodnost/nevhodnost povolání: Muži

Tabulka 3. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Lékař.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	23	22	0	45
Nevhodné	23	31	77	131
Celkem	46	53	77	176

$p < 0,001$; $X^2 = 48$

Tabulka 4. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Učitel na vysoké škole.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	18	20	0	38
Nevhodné	21	32	80	133
Celkem	39	52	80	171

$p < 0,001$; $X^2 = 43,7$

Tabulka 5. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Záchranář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	46	48	25	119
Nevhodné	0	4	2	6
Celkem	46	52	27	125

$p = 0,144$; $X^2 = 3,7$

Tabulka 6. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Truhlář (jiné kvalifikované řemeslo).

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	16	6	61	83
Nevhodné	19	20	1	40
Celkem	35	26	62	123

$p < 0,001$; $X^2 = 58$

Tabulka 7. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Policista.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	31	25	46	102
Nevhodné	6	4	5	15
Celkem	37	29	51	117

$p=0,680$; $X^2=0,8$

Tabulka 8. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Profesionální sportovec.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	37	65	19	121
Nevhodné	3	4	5	12
Celkem	40	69	24	133

$p=0,098$; $X^2=5,1$

Tabulka 9. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Manažer.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	40	27	1	68
Nevhodné	12	10	42	64
Celkem	52	37	43	132

$p<0,001$; $X^2=62$

Tabulka 10. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Stavební dělník.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	14	7	60	81
Nevhodné	41	39	4	84
Celkem	55	46	64	165

$p<0,001$; $X^2=84,5$

Tabulka 11. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Prodavač.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	11	19	11	41
Nevhodné	24	12	6	42
Celkem	35	31	17	83

$p=0,019$; $X^2=7,9$

Tabulka 12. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání mužům – Popelář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	2	1	17	20
Nevhodné	93	84	18	195
Celkem	95	85	35	215

$p<0,001$; $X^2=76,5$

12.3.2.2 Vhodnost/nevhodnost povolání: Ženy

Tabulka 13. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Lékařka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	17	15	13	45
Nevhodné	23	28	4	55
Celkem	40	43	17	100

$p=0,192$; $X^2=3,4$

Tabulka 14. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Učitelka na vysoké škole.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	10	21	11	42
Nevhodné	38	35	46	119
Celkem	48	56	57	161

$p=0,057$; $X^2=5,8$

Tabulka 15. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Zdravotní sestra.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	52	34	42	128
Nevhodné	1	4	1	6
Celkem	53	38	43	134

$p=0,117$; $X^2=4,5$

Tabulka 16. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Švadlena (jiné kvalifikované řemeslo).

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	8	27	48	83
Nevhodné	43	23	7	73
Celkem	51	50	55	156

$p<0,001$; $X^2=54,5$

Tabulka 17. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Policistka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	13	18	8	39
Nevhodné	13	7	10	30
Celkem	26	25	18	69

$p=0,142$; $X^2=4$

Tabulka 18. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Profesionální sportovkyně.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	20	5	3	28
Nevhodné	15	41	68	124
Celkem	35	46	71	152

$p<0,001$; $X^2=46,2$

Tabulka 19. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Manažerka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	41	26	8	75
Nevhodné	6	21	32	59
Celkem	47	47	40	134

$p<0,001$; $X^2=40$

Tabulka 20. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Bankovní úřednice.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	59	41	32	132
Nevhodné	4	3	8	15
Celkem	63	44	40	147

$p=0,061$; $X^2=5,8$

Tabulka 21. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Prodavačka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	21	44	53	118
Nevhodné	19	14	3	36
Celkem	40	58	56	154

$p < 0,001$; $X^2 = 23,5$

Tab. 22. Kontingenční tabulka pro přisuzování vhodnosti/nevhodnosti povolání ženám – Uklízečka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Vhodné	1	10	22	33
Nevhodné	76	63	25	164
Celkem	77	73	47	197

$p < 0,001$; $X^2 = 44,1$

12.3.2.3 Rozdíl mezi hodnotiteli

Přisuzování povolání jako vhodného: Muži

Tabulka 23. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Lékař.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	10	12	0	22
Ženy	13	10	0	23
Celkem	23	22	0	45

$p=0,549$; $X^2=0,6$

Tabulka 24. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Učitel na vysoké škole.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	7	8	0	15
Ženy	11	12	0	23
Celkem	18	20	0	38

$p=1$; $X^2=0$

Tabulka 25. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Záchranář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	21	22	14	57
Ženy	25	26	11	62
Celkem	46	48	25	119

$p=0,647$; $X^2=0,8$

Tabulka 26. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Truhlář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	9	3	27	39
Ženy	7	3	34	44
Celkem	16	6	61	83

$p=0,697$; $X^2=0,8$

Tabulka 27. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Policista.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	15	13	21	49
Ženy	16	12	19	47
Celkem	31	25	40	96

$p=0,665$; $X^2=0,8$

Tabulka 28. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Profesionální sportovec.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	16	33	13	62
Ženy	21	32	6	59
Celkem	37	65	19	121

$p=0,201$; $X^2=3,2$

Tabulka 29. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Manažer.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	26	12	1	39
Ženy	14	15	0	29
Celkem	40	27	1	68

$p=0,131$; $X^2=3,5$

Tabulka 30. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Stavební dělník.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	8	6	25	39
Ženy	6	1	35	42
Celkem	14	7	60	81

$p=0,060$; $X^2=5,4$

Tabulka 31. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Prodavač.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	6	11	5	22
Ženy	5	8	6	19
Celkem	11	19	11	41

$p=0,920$; $X^2=0,4$

Tabulka 32. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání mužům – Popelář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	0	0	8	8
Ženy	2	1	9	12
Celkem	2	1	17	20

$p=0,498$; $X^2=2,4$

Přisuzování povolání jako nevhodného: Muži

Tabulka 33. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Lékař.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	10	11	36	57
Ženy	13	21	41	75
Celkem	23	32	77	132

$p=0,528$; $X^2=1,1$

Tabulka 34. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Učitel na vysoké škole.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	13	15	43	71
Ženy	8	17	37	62
Celkem	21	32	80	133

$p=0,567$; $X^2=1,2$

Tabulka 35. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Záchranář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	0	2	2	4
Ženy	0	2	0	2
Celkem	0	4	2	6

$p=0,472$; $X^2=1,5$

Tabulka 36. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Truhlář (jiné kvalifikované řemeslo).

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	10	12	0	22
Ženy	9	8	1	18
Celkem	19	20	1	40

$p=0,526$; $X^2=1,5$

Tabulka 37. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Policista.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	5	4	3	12
Ženy	1	0	2	3
Celkem	6	4	5	15

$p=0,445$; $X^2=2,3$

Tabulka 38. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Profesionální sportovec.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	1	4	2	7
Ženy	2	0	3	5
Celkem	3	4	5	12

$p=0,149$; $X^2=4,3$

Tabulka 39. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Manažer.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	5	5	20	30
Ženy	7	5	22	34
Celkem	12	10	42	64

$p=0,935$; $X^2=0,2$

Tabulka 40. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Stavební dělník.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	19	17	3	39
Ženy	22	22	1	45
Celkem	41	39	4	84

$p=0,502$; $X^2=1,4$

Tabulka 41. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Prodavač.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	13	7	3	23
Ženy	11	5	3	19
Celkem	24	12	6	42

$p=0,942$; $X^2=0,1$

Tabulka 42. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání mužům – Popelář.

	Atraktivní	Průměrní	Neatraktivní	Celkem
Muži	46	43	8	97
Ženy	47	41	10	98
Celkem	93	84	18	195

$p=0,908$; $X^2=0,3$

Přisuzování povolání jako vhodného: Ženy

Tabulka 43. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Lékařka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	10	9	5	24
Ženy	7	6	8	21
Celkem	17	15	13	45

$p=0,521$; $X^2=1,6$

Tabulka 44. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Učitelka na vysoké škole.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	4	9	6	19
Ženy	6	12	5	23
Celkem	10	21	11	42

$p=0,915$; $X^2=0,4$

Tabulka 45. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Zdravotní sestra.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	27	19	18	64
Ženy	25	15	24	64
Celkem	52	34	42	128

$p=0,514$; $X^2=1,4$

Tabulka 46. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Švadlena (jiné kvalifikované řemeslo).

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	1	15	25	41
Ženy	7	12	23	42
Celkem	8	27	48	83

$p=0,101$; $X^2=4,9$

Tabulka 47. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Policistka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	8	9	3	20
Ženy	5	9	5	19
Celkem	13	18	8	39

$p=0,588$; $X^2=1,2$

Tabulka 48. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Profesionální sportovkyně.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	6	3	1	10
Ženy	14	8	2	24
Celkem	20	11	3	34

$p=0,678$; $X^2=1,6$

Tabulka 49. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Manažerka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	23	14	3	40
Ženy	18	12	5	35
Celkem	41	26	8	75

$p=0,709$; $X^2=0,9$

Tabulka 50. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Bankovní úřednice.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	32	20	17	69
Ženy	27	21	15	63
Celkem	59	41	32	132

$p=0,878$; $X^2=0,3$

Tabulka 51. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Prodavačka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	10	18	27	55
Ženy	11	26	26	63
Celkem	21	44	53	118

$p=0,648$; $X^2=1$

Tabulka 52. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování vhodnosti povolání ženám – Uklízečka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	1	4	15	20
Ženy	0	6	7	13
Celkem	1	10	22	33

$p=0,243$; $X^2=3$

Přisuzování povolání jako nevhodného: Ženy

Tabulka 53. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Lékařka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	8	10	15	33
Ženy	15	18	25	58
Celkem	23	28	40	91

$p=1$; $X^2=0,1$

Tabulka 54. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Učitelka na vysoké škole.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	20	20	27	67
Ženy	18	15	19	52
Celkem	38	35	46	119

$p=0,872$; $X^2=0,3$

Tabulka 55. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Zdravotní sestra.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	0	3	1	4
Ženy	1	1	0	2
Celkem	1	4	1	6

$p=0,604$; $X^2=2,6$

Tabulka 56. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Švadlena (jiné kvalifikované řemeslo).

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	17	12	6	35
Ženy	26	11	1	38
Celkem	43	23	7	73

$p=0,065$; $X^2=5,3$

Tabulka 57. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Policistka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	7	3	4	14
Ženy	6	4	6	16
Celkem	13	7	10	30

$p=0,901$; $X^2=0,5$

Tabulka 58. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Profesionální sportovkyně.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	9	23	34	66
Ženy	6	18	34	58
Celkem	15	41	68	124

$p=0,708$; $X^2=0,7$

Tabulka 59. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Manažerka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	4	11	15	30
Ženy	2	10	17	29
Celkem	6	21	32	59

$p=0,745$; $X^2=0,8$

Tabulka 60. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Bankovní úřednice.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	3	2	5	10
Ženy	1	1	3	5
Celkem	4	3	8	15

$p= 1$; $X^2=0,2$

Tabulka 61. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Prodavačka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	11	7	2	20
Ženy	8	7	1	16
Celkem	19	14	3	36

$p = 0,887$; $X^2 = 0,4$

Tabulka 62. Kontingenční tabulka pro rozdíl mezi muži a ženami v přisuzování nevhodnosti povolání ženám – Uklízečka.

	Atraktivní	Průměrné	Neatraktivní	Celkem
Muži	39	29	11	79
Ženy	37	34	14	85
Celkem	76	63	25	164

$p = 0,787$; $X^2 = 0,6$